

Univerza v Ljubljani

Pravna fakulteta

STARI STARŠI KOT NOSILCI SKRBI ZA OTROKA

Magistrsko delo

Živa Sabol

Mentorica: prof. dr. Barbara Novak

Ljubljana, januar 2019

POVZETEK

Stari starši imajo običajno veliko vlogo v vnukovem življenju in so nemalokrat nosilci skrbi za vnuka, za katerega njegovi starši ne zagotavljajo skrbi. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ureja tri ukrepe varstva otrok, to so posvojitev, rejništvo in skrbništvo. Stari starši kot nosilci skrbi za vnuka so lahko njegovi rejniki in skrbniki, posvojitelji pa ne morejo biti. Posvojitev sorodnika v ravni vrsti je namreč po Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih prepovedana. Kot rejniki stari starši niso popolnoma samostojni pri izvajanju varstva in vzgoje vnuka, kot bi bili, če bi vnuka lahko posvojili. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih za otroke, za katere je ugotovljeno, da so stari starši najprimernejši nosilci skrbi zanje, ne zagotavlja ustreznega trajnega ukrepa za njihovo varstvo. Z Družinskim zakonikom, sprejetim 15. 4. 2017, je bil zato uzakonjen nov ukrep, to je podelitev starševske skrbi sorodniku. S podelitvijo starševske skrbi stari starš pridobi starševsko skrb za vnuka in se v pravicah in dolžnostih izenači z otrokovimi starši. S podelitvijo tega ukrepa se ohranijo sorodstvene vezi, kar je sicer temeljni razlog za prepoved posvojitve vnuka. Pogoj za podelitev starševske skrbi sorodniku je, da otrok nima živih staršev, kar je zelo ozko zastavljeno. Ukrep bi moral priti v poštev tudi v drugih primerih, ko je z gotovostjo mogoče ugotoviti, da se otrok k biološkemu staršem ne more vrniti. Za otroke, nameščene v rejništvo k sorodnikom, se bo le tako lahko postopoma uresničeval namen začasnosti rejništva in zagotavljala njihova največja korist.

Ključne besede: varstvo otrok, posvojitev, rejništvo, skrbništvo, podelitev starševske skrbi sorodniku, otrokova korist, stari starši.

ABSTRACT

Usually, grandparents play an important role in their grandchildren's life and often take care of their grandchild when his or her parents cannot or do not. The Marriage and Family Relations Act grants three measures for protection of children; namely adoption, foster care and guardianship. Grandparents as caregivers for their grandchild can be his or her foster parents and guardians. They are not allowed to adopt their grandchild, as according to the Marriage and Family Relations Act adoption of relative in direct line is prohibited. Grandparents as foster parents are limited in providing care for their grandchild and are not autonomous as they would be, if they were allowed to adopt their grandchild. The Marriage and Family Relations Act does not grant the adequate permanent protection of children for which their grandparents would be the most appropriate caregivers. Therefore, the Family Code adopted on 15. 4. 2017 enacted a new measure for protection of children; namely granting parental care to a relative. By granting parental care to a grandparent, the grandparent acquires the parental care for the grandchild and is in the rights and obligations equated with the status of a parent. The granting of this measure preserves family relationships, which is an essential reason for prohibiting the adoption of grandchildren. The parental care for grandchild is given to grandparent only under condition that grandchild's parents are not alive. But since this condition is very narrow set, this measure should be granted also in other cases where it can be certain that the child will not return to his parents. Only by granting parental care on a number of grounds the main purpose of temporary foster care of children placed with their relatives can be sought, and the maximum benefit of the grandchild can be ensured.

Key words: child protection, adoption, foster care, guardianship, granting parental care to relative, child's benefit, grandparents.

1. UVOD	4
2. OPREDELITEV POJMA DRUŽINA	5
3. OPREDELITEV POJMA DRUŽINSKO ŽIVLJENJE	5
3.1 ZADEVA MANUELLO IN NEVI PROTI ITALIJI	6
4. ODNOS MED STARIMI STARŠI IN VNUKI	6
5. UKREPI ZA POSEBNO VARSTVO OTROK S STRANI STARIH STARŠEV	7
5.1 STARI STARŠI KOT SKRBNIKI	8
5.1.1 POSTAVITEV OTROKA POD SKRBNIŠTVO IN IMENOVANJE STARIH STARŠEV KOT SKRBNIKOV	9
5.1.2 NALOGE STARIH STARŠEV KOT SKRBNIKOV	10
5.1.3 VELJAVNOST PRAVNIH POSLOV OTROK POD SKRBNIŠTVOM	11
5.1.4 STROŠKI SKRBNIŠTVA	12
5.2 STARI STAŠI KOT REJNIKI	12
5.2.1 ODDAJA OTROKA V REJNIŠTVO PO STARŠIH	13
5.2.2 REJNIŠTVO PO ODLOČBI CENTRA ZA SOCIALNO DELO	14
5.2.2.1 DOVOLJENJE ZA IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI	15
5.2.2.2 REJNIŠKA POGODBA IN REJNINA	15
5.2.2.3 SKRB ZA OTROKA	16
5.2.3 PROBLEMATIKA ZAČASNOSTI REJNIŠTVA.....	17
5.2.4 ZADEVA »KOROŠKA DEČKA«	19
5.3 POSVOJITEV	21
5.3.1 LOČENA MNENJA GLEDE POSVOJITVE OTROKA S STRANI STARIH STARŠEV	22
5.3.1.1 REFORMA DRUŽINSKEGA PRAVA IN PREDLOG DRUŽINSKEGA ZAKONIKA Z DNE 31. 5. 2016 ...	22
5.3.1.2 ZAKONODAJA IN MNENJE VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC.....	23
5.3.2 PRIMERJALNO PRAVO	23
5.3.3 KOMENTAR POSVOJITVE VNUKA	26
5.4 PODELITEV STARŠEVSKÉ SKRBI STARIM STARŠEM	27
5.4.1 POGOJI ZA PODELITEV STARŠEVSKÉ SKRBI STARIM STARŠEM.....	28
5.4.2 PODELITEV, IZVAJANJE IN PRENEHANJE PODELJENE STARŠEVSKÉ SKRBI	28
5.4.3 UKREPI ZA VARSTVO KORISTI OTROKA	29
5.4.4 PREŽIVLJANJE VNUKA.....	30
5.4.5 STIKI Z VNUKOM ALI OTROKOM PARTNERJA.....	31
5.4.6 DEDOVANJE	32
5.4.7 KOMENTAR UKREPA PODELITVE STARŠEVSKÉ SKRBI STARIM STARŠEM	32
6. POSEBNA INSTITUTA VARSTVA VNUKA TUJIH ZAKONODAJ	33
6.1 STALNA ODREDBA O ODVZEMU OTROKA	33
6.2 ODREDBA POSEBNEGA SKRBNIŠTVA	34
7. POSEBNI VIDIKI IZVAJANJA SKRBI S STRANI STARIH STARŠEV	35
8. ZAKLJUČEK	37
9. VIRI	39
9.1 LITERATURA	39
9.2 PRAVNI PREDPISI	40
9.3 SODNA PRAKSA	41
9.4 SPLETNI VIRI	42

1. UVOD

Stari starši v otrokovi družinski hierarhiji zasedajo mesto takoj za njegovimi starši in so zato običajno močno vključeni v vnukovo življenje. Tudi pravni red predpisuje velik pomen tej družinski vezi, ki uživa varstvo s strani države. V primerih, ko starši ne zagotavljajo primerne varstva in vzgoje otroka in je v interesu države, da nekdo poskrbi za nadomestno skrb in varstvo otroka, so stari starši nemalokrat nosilci te skrbi.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/76, 30/86, 1/89, 14/89, Uradni list RS, št. 13/94, 82/94, 29/95, 26/99, 60/99, 70/00, 64/01, 110/02, 42/03, 16/04, 69/04, 101/07, 122/07, 90/1, 84/12, 82/15, 15/17 - v nadaljevanju ZZZDR) predvideva dva ukrepa, to sta skrbništvo in rejništvo, za varstvo otrokove koristi, ki se lahko podelita starim staršem za vnuka. Tretji institut posebnega varstva po ZZZDR je posvojitev, ki pa ni dovoljena med sorodniki v ravni vrsti. Posvojitev vnuka je po nekaterih tujih zakonodajah dovoljena in je tudi pereča tema med pravniki v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS), predvsem zaradi pretrganja in sprememb sorodstvenih vezi kot posledice posvojitve.

S 15. 4. 2017 je v veljavo stopil Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 - v nadaljevanju DZ), ki se prične uporabljati dve leti po sprejemu. Z njim je bil uzakonjen nov ukrep varstva otrokove koristi, podelitev starševske skrbi otrokovemu sorodniku. Ta predstavlja rešitev polemike posvojitve vnuka s strani starih staršev, saj se sorodnik, ki mu je podeljena starševska skrb v pravicah in obveznostih ter trajnosti razmerja izenači s starši, hkrati pa se med njim in otrokom ohranijo sorodstvene vezi.¹

¹ Del Fabro A., Pravna praksa, št. 36/2017, str. 3.

2. OPREDELITEV POJMA DRUŽINA

Družina je kot osnovna enota družbe varovana s tretjim odstavkom 53. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16 – v nadaljevanju URS), ki zavezuje državo, da varuje družino ter ustvarja za to varstvo potrebne razmere.

Po 2. členu ZZZDR je družina življenjska skupnost staršev in otrok. DZ je definicijo družine razširil tudi na življenjsko skupnost otroka z drugo odraslo osebo, če ima ta otroka v rejništvu, skrbništvu ali če ji je zanj podeljena starševska skrb.² V okviru te definicije so tudi stari starši lahko del otrokove družine, kadar so nosilci skrbi za otroka.

3. OPREDELITEV POJMA DRUŽINSKO ŽIVLJENJE

Družinsko življenje iz 8. člena Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, Mednarodne pogodbe, št. 7/94 - v nadaljevanju EKČP) je po sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) široko opredeljen pojem, ki ga je sodišče razvilo skladno s spreminjajočo se opredelitvijo pojma v družbi ter različnimi ureditvami držav članic. Zaradi hitrega spreminjanja pojma družinsko življenje, ESČP v vsakem konkretnem primeru posebej presoja, ali obstaja tako življenje.³

V svojih odločitvah je ESČP zavzelo stališče, da družinsko življenje po 8. členu EKČP vključuje najmanj vezi med bližnjimi sorodniki, torej tudi med starimi starši in vnuki, saj imajo lahko stari starši veliko vlogo v življenju vnukov.⁴ Iz spoštovanja pravice iz 8. člena EKČP izhaja dolžnost države, da mora storiti vse potrebno, da omogoči normalne odnose med vnuki in starimi starši, ki se najbolj odražajo v okviru pravice do stikov. Kljub temu je treba vzeti v obzir, da je diskrecija glede stikov med starimi starši in otrokom v rokah otrokovih staršev.⁵

² Določba 1. odstavka 2. člena DZ.

³ Roagna I., Council of Europe human rights handbooks, Strasbourg, 2012, str. 27-28, na URL: https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/Roagna2012_EN.pdf (18. 3. 2018).

⁴ Zadeva Marckx proti Belgiji, ESČP, št. 6833/74 z dne 13. 6. 1979, na URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Marckx%20v.%20Belgium%22%5D%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%5D%22itemid%22:%5B%22001-57534%22%5D%22%7D> (30. 3. 2018).

⁵ Evropsko sodišče za človekove pravice, Smernice o uporabi 8. člena Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin – Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, zadnja posodobitev: 30. 4. 2017, str. 51-52, na URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf (30. 3. 2018).

Vrhovno sodišče RS je odločilo, da je že z vidika ustavnih določb treba varovati pravico otrok do starih staršev ter tudi pravico starih staršev do otrok in to ne le pred posegi države (v smislu ustavne pravice negativnega statusa), temveč skladno z URS tudi z aktivnim ravnanjem in skrbjo državnih organov. To razmerje pa je drugačno kot razmerje med starši in otroki in zato uživa manjšo stopnjo pravnega varstva.⁶

3.1 ZADEVA MANUELLO IN NEVI PROTI ITALIJI

ESČP je v zadevi Manuello in Nevi proti Italiji obravnavalo kršitev 8. člena EKČP zaradi omejevanja stikov starih staršev z vnukinjo. Sin pritožnikov je bil ovaden zaradi neprimerne dotikanja hčere, zato so mu bili stiki z njo prepovedani. Stara starša sta zaprosila za stike z vnukinjo in jima je bilo ugodeno, vendar do stikov dejansko ni prišlo. Psihologi so namreč ocenili, da stiki s starimi starši deklici niso v korist, ker stare starše povezuje z očetom in travmo, ki ji jo je prizadejal. Po obsodbi otrokovega očeta (ta je bil v času odločanja sodišča o stikih še ne obsojen) je sodišče njegovim staršem stike z vnukinjo prepovedalo z odločbo. Na podlagi mnenja psihologa, socialne službe in odločitve sodišča so bili starim staršem kar 12 let onemogočeni stiki z vnukinjo.

ESČP je v zadevi Manuello in Nevi proti Italiji ugotovilo, da se z namenom varstva otrokove koristi stiki vnukinje s starimi starši sicer lahko preprečijo, vendar mora država storiti vse potrebno, da zaščiti sorodstvene vezi v okviru 8. člena EKČP. Glede na to, da so stari starši želeli imeti stike z vnukinjo in so jim bili stiki z vnukinjo kar 12 let onemogočeni, je ESČP ugotovilo, da država ni storila vsega potrebnega, da bi zaščitila sorodstveno vez, in je s tem kršila pravico starih staršev do zasebnega in družinskega življenja.⁷

4. ODNOS MED STARIMI STARŠI IN VNUKI

Stari starši so z vnukom v sorodstvu v drugem kolenu v ravni vrsti in imajo že tradicionalno veliko vlogo v vnukovem življenju. Običajno stari starši vnukom nudijo podporo, varnost, varstvo in vzgojo podobno starševski. Razmerje med starimi starši in vnuki pa je

⁶ Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS, št. I Up 161/2016 z dne 19. 10. 2016 – baza SOVS.

⁷ Zadeva Manuello in Nevi proti Italiji, ESČP, št. 107/10 z dne 20. 1. 2015, na URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150635> (30. 3. 2018); Press Release issued by Registrar of the Court, na URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-4986408-6115877&filename=003-4986408-6115877.pdf> (30. 3. 2018).

posredno in v veliki meri odvisno od dejanj staršev otroka.⁸ V Evropi so, zlasti zaradi vedno večjega deleža zaposlenih mater, stari starši najštevilnejši izvajalci neformalnega vsakodnevnega varstva vnukov. To počnejo večinoma neodplačno, kar izkazuje njihovo voljo po vključevanju v vnukovo življenje ter pripravljenost pomagati svojim otrokom pri skrbi za potomce. Obseg varstva vnukov s strani starih staršev je odvisen od njihovega zdravja ter zaposlitvenega statusa. Zaposleni ali bolni stari starši niso tako vpeti v varstvo vnukov v primerjavi s tistimi, ki niso več zaposleni ali so zdravi. Veliko vlogo pri obsegu varstva vnukov igra tudi bližina bivališča. Če stari starši živijo v vnukovi bližini, je obseg varstva večji kot v primeru, če živijo daleč stran.⁹ Otroci, prikrajšani za odnos s starimi starši, pogosto občutijo manjšo socialno varnost in imajo šibkejšo kulturno in družbeno identiteto.¹⁰

5. UKREPI ZA POSEBNO VARSTVO OTROK S STRANI STARIH STARŠEV

Na podlagi tradicionalne vezi med starimi starši in vnuki je smiselno, da zakonodaja zagotavlja varstvo otrok tudi pri starih starših in to razmerje varuje ter preprečuje poseganje vanj, če le to ni v nasprotju z otrokovo koristjo.¹¹

Tretji odstavek 56. člena URS določa, da se z zakonom uredi položaj otrok, ki nimajo staršev ali nimajo ustrezne družinske oskrbe, saj ti uživajo posebno varstvo države. Ustavna določba o varstvu otrok je konkretizirana v ZZZDR. Država mora zagotoviti posebno varstvo otrok, kadar je ogrožen njihov zdrav razvoj in kadar to zahtevajo njihove druge koristi.¹² ZZZDR, ki se preneha uporabljati z začetkom uporabe DZ, starih staršem zagotavlja posebno varstvo otrok v okviru rejništva in skrbništva. Tretja oblika varstva otrok, posvojitve, po ZZZDR med sorodniki v ravni vrsti ni dovoljena, zato stari starši ne morejo biti nosilci skrbi za vnuka na podlagi tega ukrepa.

Poleg že zgoraj navedenih oblik posebnega varstva otrok, ki nadomeščajo starševsko skrb, DZ v šestem delu 7. poglavja uvaja nov ukrep, podelitev starševske skrbi sorodniku. Starševska skrb se lahko podeli staremu staršu le v primeru, da so otrokovi starši umrli ter so izpolnjeni še drugi pogoji.

⁸ Sprey J., Matthews S. H., *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, št. 464/1982, str. 95-96.

⁹ Jappens M., Van Bavel J., *Demographic Research*, št. 27/2012, str. 87-89, 111.

¹⁰ Ognibene M., *The University of Chicago Review* 72, št. 4/2005, str. 1493-1494.

¹¹ Ognibene M., *The University of Chicago Review* 72, št. 4/2005, str. 1498.

¹² Določba 8. člena ZZZDR.

Pravica in obveznost varovati pravice in koristi otroka po DZ sicer pripada v prvi vrsti otrokovim staršem, vendar mora v primerih, ko je ti ne izvajajo ali je ne izvajajo v korist otroka, država ustrezno ukrepati.¹³ Z DZ se je večina pristojnosti za odločanje o družinskih zadevah prenesla na sodišče, ki mora v zadevah glede razmerij med starši in otroki, podelitve starševske skrbi sorodnikom, posvojitve, rejništva in skrbništva odločati prednostno.¹⁴ Po DZ ima poleg sodišča še vedno tudi center za socialno delo (v nadaljevanju CSD) splošno pooblastilo, da mora storiti vse potrebno za varstvo otrokovih pravic in koristi.

Obstoj sorodstvene vezi še ne pomeni, da so stari starši najprimernejši kandidati in prvi v vrsti, ko je treba otroku nadomestiti starševsko skrb.¹⁵ Pristojni organi morajo vedno pri odločanju o obliki posebnega varstva otroka primarno zagotavljati največjo otrokovo korist. Načelo otrokove koristi v ZZZDR in DZ ni konkretizirano, zato je opredelitev vsebine tega načela odvisna od vsakega konkretnega primera. Za zagotovitev največje otrokove koristi mora pristojni organ pridobiti in upoštevati tudi mnenje otroka, če ga je sposoben izraziti.¹⁶

5.1 STARI STARŠI KOT SKRBNIKI

Stari starši so lahko skrbniki otroka, ki nima staršev ali za katerega starši ne skrbijo.¹⁷ Stari starši kot skrbniki morajo skrbeti za vnuka z enako skrbnostjo kot starši.¹⁸ Namen skrbništva je, da se s skrbjo ter z zagotovitvijo izobraževanja, varstva in vzgoje vsestransko razvije otrokova osebnost in da se ga usposobi za samostojno življenje in delo.¹⁹ Vzpostavitev skrbniškega razmerja pa še ne pomeni, da je otrok nastanjen pri skrbniku ter da ga je ta dolžan preživljati, saj dolžnost preživljanja ostane staršem.

Z namenom varstva pravic in koristi otroka so stari starši lahko vnukovi kolizijski skrbniki, če vnuka zaradi kolizije interesov ne morejo zastopati starši ali skrbnik.²⁰ CSD namreč postavi kolizijskega skrbnika otroku, če med njim in starši ali njegovim skrbnikom ali drugo osebo, s katero ima istega skrbnika, pride do spora, če želijo skleniti posamezna pravna opravila in v drugih primerih, ko so njihove koristi v navzkrižju.²¹

¹³ Določba 153. in 154. člena DZ.

¹⁴ Določba 14. člena DZ.

¹⁵ Ognibene M., *The University of Chicago Review* 72, št. 4/2005, str. 1489.

¹⁶ Določba 158. člena DZ; Novak B., *Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili*, 2017, str. 45.

¹⁷ Določba 201. člena ZZZDR.

¹⁸ Določba 202. člena ZZZDR.

¹⁹ Določba 1. odstavka 178. člena ZZZDR.

²⁰ Določba 211. člena ZZZDR.

²¹ Določba 1., 2. in 3. odstavka 213. člena ZZZDR.

5.1.1 POSTAVITEV OTROKA POD SKRBNIŠTVO IN IMENOVANJE STARIH STARŠEV KOT SKRBNIKOV

Stari starši ter ostali najbližji sorodniki, člani gospodinjstva, sosedje, organizacije združenega dela, krajevne skupnosti in druge organizacije ter skupnosti, matičar, upravni in drugi organi, ki pri opravljanju dolžnosti izvedo, da je treba nekoga postaviti pod skrbništvo ali mu nuditi varstvo, ki ga zagotavlja CSD, so o tem dolžni obvestiti CSD.²²

CSD o postavitvi otroka pod skrbništvo, imenovanju, razrešitvi starih staršev kot skrbnikov, odločanju o obsegu pravic in dolžnosti skrbnika ter o pravicah in koristih otroka odloča po predpisih, ki urejajo splošni upravni postopek, če le ni z zakonom drugače določeno.²³ Zaradi narave postopka postavitve otroka pod skrbništvo in imenovanju skrbnika je postopek nujen.²⁴ V postopku odločanja o obliki varstva mora CSD upoštevati predvsem potrebe in koristi ter želje varovanca, če jih je ta zmožen izraziti in razumeti njihov pomen in posledice in če je to v njegovo korist. CSD upošteva tudi želje otrokovih sorodnikov, v kolikor je to v otrokovo korist.²⁵ Spremljati mora tudi svoje že sprejete odločitve in skrbeti, da so te v največjo korist otroka ter da niso prizadete pravice drugih.²⁶ CSD lahko omeji skrbnikove naloge in sam opravlja določene naloge ali jih zaupa drugim strokovnim osebam.²⁷ Sorodnike otroka, med katere spadajo tudi stari starši, prioriteto imenuje za skrbnike, če je to le mogoče in ni v nasprotju s koristmi varovanca.²⁸ Leta 2011 je bilo od skupno 309 mladoletnikov pod skrbništvom 126 mladoletnikov zaupanih sorodnikom.²⁹

Upravni postopek ne zagotavlja enakih pravic otroku kot postopek pred sodiščem, zato je DZ pristojnost odločanja o skrbništvu prenesel na sodišče, ki odloča v nepravdnem postopku.³⁰ Procesno sposobnemu otroku mora CSD po DZ omogočiti, da kot stranka v postopku samostojno opravlja procesna dejanja.³¹ Zakoniti zastopnik zastopa otroka do dopolnjenega 15. leta oziroma tudi po njem, če ni sposoben razumeti pomena in posledic svojih dejanj ali če ne izjavi, da bo sam opravljal procesna dejanja.³² CSD pa ima dolžnost, da otroka,

²² Določba 217. člena ZZZDR.

²³ Določba 219. člena ZZZDR.

²⁴ Določba 216. člena ZZZDR.

²⁵ Določba 183. člena ZZZDR.

²⁶ Določba 218. in 220. člena ZZZDR.

²⁷ Določba 2. in 3. odstavka 185. člena ZZZDR.

²⁸ Določba 1. odstavka 182. člena ZZZDR.

²⁹ Narat T., Jesenovec A., Boškić R., Milas Klarić I., 2013, str. 68.

³⁰ Določba 1. odstavka 257. člena DZ; Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 196.

³¹ Določba 1. odstavka 273. člena DZ.

³² Določba 2. in 3. odstavka 273. člena DZ.

ki je sposoben razumeti pomen postopka in posledice odločitve, na primeren način obvesti o uvedbi postopka in o njegovi pravici, da izrazi svoje mnenje, ter nato z otrokom opravi razgovor.³³ To sta pomembni novosti DZ, ki otroku zagotavljata besedo pri sprejemanju odločitev, ki ga močno zaznamujejo. Po koncu postopka CSD otroku, ki je dopolnil 15 let in je v postopku izrazil svoje mnenje, izroči odločbo, zoper katero ima pravico vložiti pritožbo.³⁴

DZ opredeljuje, da se morajo varovančeve želje upoštevati primarno, saj je za dosego namena skrbništva treba, da se skrbnik in varovanec razumeta in sodelujeta. Želje sorodnikov mora sodišče upoštevati sekundarno, kot dodatno informacijo, če je to v varovančevo korist.³⁵

DZ preprečuje delitev skrbništva med starimi starši ter pravnimi osebami s tem, ko dovoljuje, da pravna oseba opravlja vse naloge skrbništva in ne le tiste, ki sodijo v okvir njene dejavnosti, kot je veljalo po ZZZDR. Z delitvijo skrbništva lahko pride do sporov in neusklajenega ravnanja med skrbniki, kar lahko ogroža varovančevo korist.³⁶ Iz tega razloga naj bi bil skrbnik le en sam, razen izjem.

5.1.2 NALOGE STARIH STARŠEV KOT SKRBNIKOV

Obveznosti starih staršev kot skrbnikov so zastopanje varovanca, skrb za njegovo osebnost, pravice in koristi ter skrbno upravljanje njegovega premoženja, niso pa dolžni vnuka preživljati in ga imeti pri sebi.³⁷ V vlogi vnukovega skrbnika upravljajo z njegovim premoženjem in ga zastopajo v premoženjskih in osebnih zadevah, kolikor je to treba glede na starost in zrelost otroka, ga vzgajajo ter odločajo o njegovih pomembnejših odločitvah. Vnuk je lahko nastanjen pri starih starših, sicer morajo ti poskrbeti za njegovo nastanitev, vzgojo, nego in oskrbo v zavodu ali pri rejniku.³⁸

Z DZ je odpravljena dolžnost skrbnika po ZZZDR, da uredi namestitev otroka, saj to ni skrbnikova dolžnost, ampak dolžnost države. Namestitev otroka je namreč pomembnejši ukrep glede otrokove osebe, zato mora biti o njem odločeno s sodno odločbo.³⁹ Po DZ skrbnik z dovoljenjem CSD ne more več samovoljno odločati o oddaji otroka v vzgojni zavod ali rejništvo, saj je to dolžnost države in je otrok lahko nameščen v rejništvo ali zavod le na podlagi

³³ Določba 1. odstavka 274. člena DZ; Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 197.

³⁴ Določba 3. odstavka 274. člena DZ.

³⁵ Določba 243. člena DZ; Novak B., 2017, str. 291.

³⁶ Novak B., 2017, str. 292.

³⁷ Določba 187. člena, 1. odstavka 192. člena in 223. člena ZZZDR.

³⁸ Novak B., 2017, str. 294.

³⁹ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 204-205.

sodne odločbe.⁴⁰ Lahko pa skrbnik po DZ odloča o vpisu otroka v šolo.⁴¹ Način plačevanja preživnine je po DZ odvisen od tega, ali ima skrbnik otroka pri sebi ali je otrok nameščen kje drugje.⁴² Če je otrok nastanjen v rejništvo, se preživnina zanj plačuje rejniku in ne starim staršem kot skrbnikom. DZ ne določa, da je otrok pod skrbništvom dolžan prispevati za svoje preživljanje in izobraževanje in ali lahko otrok pod skrbništvom z dopolnjenim 15. letom starosti razpolaga s svojim osebnim dohodkom. Za otroka pod skrbništvom zato velja splošna določba 150. člena DZ, po kateri otrok, ki je dopolnil 15 let in je zaposlen, lahko razpolaga s svojo plačo in mora pri tem prispevati k svojemu preživljanju in izobraževanju.

5.1.3 VELJAVNOST PRAVNIH POSLOV OTROK POD SKRBNIŠTVOM

Otrok mora za veljavnost vseh pravnih poslov pridobiti odobritev skrbnika oziroma starih staršev. Tudi ko dopolni 15 let in lahko sam sklepa svoje pravne posle, mora za te po ZZZDR pridobiti odobritev skrbnika.⁴³

DZ je drugače uredil to obveznost otroka. Po DZ otrok, ki je že dopolnil 15 let, potrebuje dovoljenje svojega skrbnika le za sklepanje pravnih poslov, ki bi lahko bistveno vplivali na njegovo življenje pred polnoletnostjo ali po njej. Če za tak posel dovoljenja ne pridobi, se veljavnost tega pravnega posla presoja izključno po pravilih obligacijskega prava.⁴⁴ S to določbo je DZ odpravil neutemeljeno razlikovanje po ZZZDR med poslovno sposobnostjo otrok, ki so že dopolnili 15 let, za katere skrbijo starši in otrok, ki so pod skrbništvom. Po ZZZDR je namreč otrok pod skrbništvom potreboval soglasje skrbnika za veljavnost vseh pravnih poslov, z DZ pa velja zanje ista ureditev kot za tiste, za katere skrbijo starši, in sicer, da se otrok, ki je dopolnil 15 let, usposablja za samostojno življenje ter iz tega razloga lahko sklepa pravne posle brez privolitve, če ne vplivajo bistveno na njegovo življenje.⁴⁵ Ureditev po ZZZDR tudi ni bila v skladu z obligacijskim zakonikom, saj pravni posli, ki jih je varovanec sklenil brez dovoljenja, niso bili veljavni.

⁴⁰ Določba 175. in 235. člena DZ.

⁴¹ Določba 260. člena DZ.

⁴² Določba 184. člena DZ; Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 204.

⁴³ Določba 1. odstavka 203. člena ZZZDR.

⁴⁴ Določba 259. člena DZ.

⁴⁵ Novak B., 2017, str. 294.

5.1.4 STROŠKI SKRBNISTVA

Skrbnik ima lahko pri izvajanju skrbniških nalog določene stroške, kot so stroški prevoza in stroški otrokovega pravnega zastopnika pred sodiščem. Po 196. členu ZZZDR se skrbniku upravičeni stroški lahko povrnejo, CSD pa mu lahko za njegovo delo določi tudi ustrezno nagrado.⁴⁶ Sredstva za opravljanje skrbniških nalog se pridobijo iz varovančevih dohodkov, iz sredstev dobljenih od oseb, ki so dolžne varovanca preživljati, iz varovančevega premoženja in iz proračuna RS.⁴⁷ Stari starši so s pomočjo CSD dolžni ukreniti vse potrebno, da ta sredstva priskrbijo.⁴⁸ V praksi skrbniki zaradi pomanjkanja sredstev ne dobijo povrnjenih stroškov. Prav tako se jim ne izplačuje nagrad za opravljanje skrbništva, ker za to ni predvidenih proračunskih sredstev. Stari starši torej skrbništvo opravljajo brezplačno. Nasprotno na Hrvaškem in Švedskem skrbnik dobi denarno nadomestilo za opravljanje svojih nalog.⁴⁹ Po zgledu tujih držav in po zgledu rejnine po Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti (Uradni list RS, št. 110/02, 56/06, 114/06, 96/12, 109/12 - v nadaljevanju ZIRD) bi bilo treba zagotoviti prejem nagrade za opravljanje skrbniških nalog tudi v našem pravnem sistemu. Ker se določba 223. člena ZZZDR v praksi ne realizira, se starim staršem bolj splača imeti vnuka v rejništvu kot skrbništvu. S skrbništvom ne dobijo povrnjenih stroškov in nagrade, medtem ko kot rejniki prejmejo rejnino.⁵⁰

5.2 STARI STAŠI KOT REJNIKI

Namen rejništva je zagotoviti začasno skrb za otroka pri osebah, ki niso njegovi starši, in mu s tem omogočiti zdravo rast, vzgojo, izobraževanje, skladen osebnostni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo.⁵¹ Otroka oddajo v rejništvo starši ali ga v rejništvo z odločbo namesti CSD.

Določba 7. člena ZIRD določa, da je otrokov sorodnik lahko njegov rejnik, ki mu v skladu s 14. členom ZIRD ni potrebno kandidirati za izvajanje rejništva. ZIRD za otrokovega sorodnika šteje babico, dedka, teto, strica, sestro in brata rejenca. Pri izbiri rejnika je

⁴⁶ Narat T., Jesenovec A., Boškić R., Milas Klarić I., 2013, str. 31, 34.

⁴⁷ Določba 223. člena ZZZDR.

⁴⁸ Določba 188. člena ZZZDR.

⁴⁹ Narat T., Jesenovec A., Boškić R., Milas Klarić I., 2013, str. 87.

⁵⁰ Novak B., 2017, str. 204.

⁵¹ Določba 154. in 232. člena DZ.

pomembno, da se izbere tistega rejnika, ki ustreza potrebam otroka.⁵² Stari starši lahko ustrezajo temu kriteriju že zaradi obstoječih stikov med njim in otrokom.

Računsko sodišče je v revizijskem poročilu za štiri CSD ugotovilo, da so prakse izvajanja rejništev po CSD različne. V nekaterih CSD menijo, da so sorodniki primerni rejniki, v drugih pa, da sorodniki niso nujno najbolj primerni rejniki in zato otroke praviloma nameščajo k drugim rejnikom.⁵³ Stari starši so lahko primerni rejniki za vnuka, če so zdravi, relativno mladi, predvsem pa, če ravnajo v otrokovo korist. V primerih, ko so izpolnjeni navedeni kriteriji, so stari starši praviloma najprimernejši rejniki. Če je treba otroke izolirati iz okolja biološke družine, kar vključuje tudi stare starše, pa niso nujno najprimernejši rejniki, saj je z nastanitvijo pri njih lahko ogrožen otrokov razvoj. V otrokovo največjo korist je, da ni vsakodnevno povezan z družinsko situacijo, ki je botrovala k oddaji otroka v rejništvo.

Po statističnih podatkih Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) je bilo julija leta 2018 od skupno 903 otrok v rejništvu 217 otrok nameščenih v rejništvo sorodnikom.⁵⁴ Na podlagi te statistike lahko sklenem, da stari starši v večini primerov niso rejniki svojih vnukov.

5.2.1 ODDAJA OTROKA V REJNIŠTVO PO STARŠIH

Starši lahko oddajo otroka v rejništvo prostovoljno, brez odločbe CSD. Po določbi 1. odstavka 176. člena ZZZDR morajo o oddaji otroka v rejništvo v enem mesecu obvestiti CSD. Starši otroka večinoma oddajo v rejništvo starim staršem ali drugim sorodnikom. Če tako rejništvo ogroža telesni in duševni razvoj otroka ali v danem okolju ne bo dosežen namen rejništva, mora CSD ustrezno ukrepati.⁵⁵ CSD, ki na svojem območju zazna primere oddaje v rejništvo po starših, mora o tem obvestiti pristojen CSD, kadar sam ni pristojen za ukrepanje.⁵⁶ Za osebo, ki je prejela otroka v rejništvo po starših, ni predpisanih nobenih pogojev, ki bi zagotavljali, da bi bila z namestitvijo v rejništvo zavarovana otrokova korist. Stari starši v okviru oddaje otroka v rejništvo po starših ne potrebujejo posebnega dovoljenja po ZIRD. Taka oblika oddaje v rejništvo lahko ogroža otrokovo korist, zato je z DZ odpravljena.⁵⁷

⁵² Določba 32. člena ZIRD.

⁵³ Računsko sodišče Republike Slovenije, Ljubljana, 2012, str. 38, na URL: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/1/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/\\$file/RejDej_PSP09-10.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/1/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/$file/RejDej_PSP09-10.pdf) (22. 3. 2018).

⁵⁴ Rejništvo – statistike – julij 2018, na URL: http://www.mddsz.gov.si/si/uvveljavljanje_pravic/statistika/rejnistvo/ (18. 11. 2018).

⁵⁵ Določba 177. člena ZZZDR.

⁵⁶ Določba 2. odstavka 176. člena ZZZDR.

⁵⁷ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 193.

5.2.2 REJNIŠTVO PO ODLOČBI CENTRA ZA SOCIALNO DELO

CSD namesti otroka v rejništvo, če nima svoje družine, če iz različnih razlogov ne more živeti pri starših ali če je v okolju, v katerem živi, ogrožen otrokov telesni in duševni razvoj.⁵⁸ Dejanski primeri razlogov za namestitev otroka v rejništvo so odvzem otroka, odvzem roditeljske pravice, neprimernost staršev za varstvo in vzgojo otrok, ki jo sodišče ugotovi v postopku razveze ali v postopku razveljavitve zakonske zveze, in vzgojni ukrep za mladoletnike, ki ga izreče kazensko sodišče.⁵⁹

CSD je pristojen, da z odločbo namesti otroka v rejništvo s privolitvijo staršev oziroma starša, pri katerem otrok živi, ali brez privolitve staršev, če je bil otrok staršem odvzet.⁶⁰ V primeru, da se v rejništvo namešča več otrok, ki so bratje in sestre, je treba praviloma poskrbeti, da se jih namesti v isto družino.⁶¹ Rejnik ima lahko v rejništvu istočasno nameščene največ tri otroke. Izjemoma jih ima lahko tudi več, če gre za brate in sestre ali če je namestitev pri določenemu rejniku v otrokovo posebno korist.⁶²

Z uveljavitvijo DZ se je pristojnost za odločanje o namestitvi otroka v rejništvo in imenovanju rejnika dodelila sodišču. Sodišče o namestitvi v rejništvo odloča v nepravdnem postopku po določbah DZ za izrekanje ukrepov v otrokovo korist.⁶³ Po DZ CSD ne sme odločati o odvzemu otroka. Le še izjemoma lahko CSD izvede ukrep nujnega odvzema otroka in ga namesti k rejniku.⁶⁴ V 12 urah po odvzemu mora CSD predlagati sodišču izdajo začasne odredbe, o kateri sodišče odloči takoj oziroma najkasneje v 24 urah.⁶⁵ S tem ima sodišče nadzor nad izjemno namestitvijo otroka v rejništvo s strani CSD, saj po lastni presoji odloči ali predlogu začasne odredbe ugotovi ali jo zavrne ter vrne otroka staršem. Če sodišče o predlogu začasne odredbe ne odloči ali CSD v 12 urah ne predlaga izdaje začasne odredbe, je treba otroka vrniti staršem.⁶⁶ Z odločitvijo o namestitvi v rejništvo ter imenovanju rejnika sodišče odloči tudi o preživninski obveznosti vsakega od staršev v skladu z 184. členom DZ ter drugimi določbami DZ o obveznosti preživljanja.⁶⁷

⁵⁸ Določba 1. odstavka 157. člena ZZZDR.

⁵⁹ Novak B., 2017, str. 280.

⁶⁰ Določba 158. člena ZZZDR.

⁶¹ Določba 159. člena in 2. odstavka 23. člena ZIRD.

⁶² Določba 23. člena ZIRD.

⁶³ Določba 181. in 235. člena DZ; Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 194.

⁶⁴ Določba 1. odstavka 167. člena DZ.

⁶⁵ Določba 1. odstavka 167. člena in 1. odstavka 168. člena DZ.

⁶⁶ Določba 2. odstavka 168. člena DZ.

⁶⁷ Določba 3. odstavka 235. člena DZ.

5.2.2.1 DOVOLJENJE ZA IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI

Za razliko od ostalih rejnikov starim staršem otroka ni treba kandidirati za izvajanje rejniške dejavnosti. MDDSZ jim izda dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti na podlagi njihove vloge ter pisne in obrazložene ugotovitve CSD, ki je pristojen za otroka, da je tovrstna oblika rejništva v otrokovo največjo korist.⁶⁸ Po izdaji dovoljenja MDDSZ vpiše stare starše v evidenco izdanih dovoljenj.⁶⁹

Starim staršem preneha dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti, če odjavijo izvajanje te dejavnosti, če se jim dovoljenje odvzame ali če umrejo.⁷⁰ Do odvzema dovoljenja lahko pride, če CSD to predlaga, ker izvajajo stari starši rejniško dejavnost v nasprotju z otrokovo koristjo ali če po strokovni oceni CSD niso več primerni za izvajanje rejniške dejavnosti, če ne izpolnjujejo več pogojev za rejnika, če ne opravijo obveznega dopolnilnega usposabljanja, če ne začnejo izvajati rejniške dejavnosti v treh letih od pridobitve dovoljenja ali če pet let niso imeli nameščenega otroka.⁷¹

5.2.2.2 REJNIŠKA POGODBA IN REJNINA

Po izvršljivosti odločbe o namestitvi otroka v rejništvo sklene CSD s starim staršem rejniško pogodbo.⁷² Pogodba ureja temelje rejniškega razmerja z določitvijo obsega oskrbe rejenca, pravic in obveznosti rejnika ter CSD, višine in načina izplačevanja rejnine rejniku, načina in roka prenehanja rejniške pogodbe ter morebitnih posebnosti v posameznem primeru.⁷³

Rejnina se izplačuje mesečno in je sestavljena iz dveh delov, to je oskrbnine in plačila dela.⁷⁴ Oskrbnina je sestavljena iz sredstev rejniku za materialne stroške, ki so opredeljeni v ZIRD, in denarnega prejemka v višini otroškega dodatka, ki je določen v skladu z zakonom za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev glede na najnižji dohodkovni razred za prvega otroka, upoštevajoč starost in šolanje nameščenega otroka.⁷⁵ Če otrok prejema redni prihodek,

⁶⁸ Določba 14. člena ZIRD; Novak B., 2017, str. 279; Računsko sodišče Republike Slovenije, Ljubljana, 2012, str. 38, na URL: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/1/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/\\$file/RejDej_PSP09-10.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/1/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/$file/RejDej_PSP09-10.pdf) (22. 3. 2018).

⁶⁹ Določba 2. odstavka 14. člena ZIRD.

⁷⁰ Določba 1. odstavka 16. člena ZIRD.

⁷¹ Določba 2. odstavka 16. člena ZIRD.

⁷² Določba 44. člena ZIRD.

⁷³ Določba 45. člena ZIRD.

⁷⁴ Določba 50. člena ZIRD.

⁷⁵ Določba 1. in 2. odstavka 51. člena ZIRD.

preživnino ali/in družinsko pokojnino, se oskrbnina primerno zniža, ob izrednih izdatkih za potrebe otroka pa zviša.⁷⁶ Višina zneska plačila za delo je prav tako določena z ZIRD in se lahko zviša glede na zahtevnost oskrbe, varstva in vzgoje otroka pri hudo bolnem otroku ali otroku z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju.⁷⁷ Če rejnik za otroka prejema starševsko nadomestilo po predpisih, ki urejajo starševsko varstvo oziroma starševski dodatek, mu plačilo za delo ne pripada.⁷⁸

Do odločitve Ustavnega sodišča leta 2006 sorodniki niso bili upravičeni do plačila za delo. Takratna ureditev je kršila načelo enakosti pred zakonom, saj je razlikovala med sorodniki kot rejniki in rejniki, ki so kandidirali za opravljanje te dejavnosti. Dolžnosti in odgovornosti sorodnikov glede izvajanja rejniške dejavnosti se ne razlikujejo od ostalih rejnikov, zato dejstvo, da sorodnikom ni treba kandidirati za izvajanje rejniške dejavnosti, ni zadosten razlog za različno in arbitrarno urejanje enakih pravnih položajev.⁷⁹

5.2.2.3 SKRB ZA OTROKA

V času rejništva je otrok nastanjen pri rejnikih, saj je temeljna značilnost ukrepa, da se otroka izolira iz primarnega družinskega okolja in se mu zagotovi druga oblika vsakodnevnne nege, varstva in vzgoje. Z namestitvijo otroka v rejništvo pravice in dolžnosti staršev ali skrbnika po zakonu ne prenehajo.⁸⁰ Stari starši so dolžni omogočati in spodbujati stike med otrokom in starši, razen če ti ogrožajo otrokovo korist in jih zato sodišče odvzame ali omeji.⁸¹ Če starši v času rejništva ogrožajo otrokovo korist oziroma je na podlagi razlogov, zaradi katerih jim je bil otrok odvzet, velika verjetnost, da bi jo, sodišče staršev ne seznanj s tem, kje bo otrok nameščen.⁸² V situacijah, ko so starši nasilni do otrok ali kako drugače ogrožajo otroka, jim lahko sodišče izreče tudi prepoved približevanja.⁸³ Sodišče lahko odloči tudi, da se stiki izvajajo pod nadzorom ali celo brez osebnega srečanja in druženja, z namenom, da se zavaruje otrokova korist.⁸⁴ Zaradi sorodstvene vezi med starimi starši in starši se otroka v omenjenih situacijah običajno ne namesti v rejništvo k starim staršem.

⁷⁶ Določba 4. in 5. odstavka 52. člena ZIRD.

⁷⁷ Določba 2. odstavka 53. člena ZIRD.

⁷⁸ Določba 54. člena ZIRD.

⁷⁹ Novak B., 2017, str. 281; sodba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-289/04-26 z dne 18. 5. 2006 - baza IUS info.

⁸⁰ Določba 156. člena ZZZDR.

⁸¹ Določba 2. odstavka 26. člena ZIRD.

⁸² Novak B., 2017, str. 286.

⁸³ Določba 60. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije, Uradni list RS, št. 15/13, 23/15, 10/17.

⁸⁴ Določba 5. odstavka 106. člena ZZZDR.

Otrok, ki ni v rejništvu pri starih starših, ima pravico do stikov z njimi, če je nanje osebno navezan in je to v njegovo korist. Sodišče pri odločitvi o stikih upošteva mnenje CSD, ki ga pridobi v nepravdnem postopku, in otrokovo mnenje, če je otrok sposoben razumeti njegov pomen in posledice. Mnenje lahko izrazi sam ali po osebi, ki ji zaupa.⁸⁵

Dolžnost rejnika je vsakodnevna nega in varstvo otroka in tudi dolžnosti, ki dajejo rejniku dolžnost skrbi za dolgoročno varstvo in vzgojo otroka. Stari starši kot rejniki niso dolžni preživljati vnuka, saj ta dolžnost ostane njegovim staršem oziroma sekundarno državi, če starši nimajo sredstev. Prav tako rejnik ne upravlja z otrokovim premoženjem in ga ne zastopa v premoženjskih zadevah. Ta dolžnost ostane staršem oziroma skrbniku.⁸⁶

Rejnik odloča tudi o pomembnejših vprašanjih glede otroka, zato se funkcija skrbnika vse bolj vključuje v funkcijo rejnika.⁸⁷ O vseh pomembnejših vprašanjih glede varstva in vzgoje otroka se odloča v okviru individualne projektne skupine otroka, saj se morajo vsa pomembnejša vprašanja urejati sporazumno med starim staršem kot rejnikom, otrokovimi starši oziroma skrbnikom, če je postavljen otroku, in s CSD otroka.⁸⁸ V okviru skupine tudi otrokovi starši izrazijo svoje mnenje glede pomembnejših odločitev, a se to upošteva le, če je po oceni strokovnih delavcev individualne projektne skupine v otrokovo korist. Zakonodaja s tem spodbuja sodelovanje staršev pri vzgoji in oskrbi otroka ter sprejemanju pomembnejših odločitev o njegovem življenju, hkrati pa vzpostavlja nadzor nad sprejemanjem takih odločitev s strani kvalificiranih organov.⁸⁹ Rejnik mora upoštevati navodila in dogovore projektne skupine ter se udeleževati dejavnosti, ki jih organizira njegov CSD v zvezi z rejniško dejavnostjo.⁹⁰ Stari starši tako niso popolnoma samostojni pri vzgoji vnuka, ki ga imajo v rejništvu.

5.2.3 PROBLEMATIKA ZAČASNOSTI REJNIŠTVA

Začasnost je pravni standard, pri določanju katerega je treba v vsakem primeru presojati otrokovo korist. Organ odločanja pri odločitvi o namestitvi otroka v rejništvo upošteva, kakšne so možnosti vrnitve otroka v biološko družino in ali bi bila posvojitev v njegovo korist. Žal je v praksi vrnitev k staršem malo verjetna, zato prihaja do trajnega rejništva, kar je v nasprotju s

⁸⁵ Določba 1. odstavka 106.a člena ZZZDR.

⁸⁶ Novak B., 2017, str. 285.

⁸⁷ Novak B., 2017, str. 284.

⁸⁸ Določba 1. odstavka 27. člena ZIRD.

⁸⁹ Novak B., 2017, str. 285.

⁹⁰ Določba 2. in 3. odstavka 27. člena ZIRD.

primarnim namenom začasnosti tega instituta.⁹¹ V takih primerih je bolj v otrokovo korist, da se uporabi institut posvojitve.⁹²

Po podatkih MDDSZ je bilo konec meseca decembra leta 2004 v rejništvu 942 otrok starih do 18 let. V sledečih letih se je to število, z manjšimi odstopanji, manjšalo. Konec meseca decembra leta 2016 je bilo v rejništvu 716 otrok starih do 18 let.⁹³ Po statistiki MDDSZ iz meseca julija leta 2018 je bilo od skupno 903 otrok nastanjenih v rejništvu, kar 210 že polnoletnih (od tega se jih je 192 šolalo).⁹⁴ Odstotek polnoletnih rejencev je bil enak odstotku iz statistike štirih CSD iz meseca decembra leta 2009 in leta 2010, ko je bilo okoli 24 % rejencev polnoletnih.⁹⁵ Rejništvo je leta 2004 povprečno trajalo 7,14 let, leta 2016 pa 6,99 let.⁹⁶ Tendence kaže na to, da rejništvo ne uresničuje svojega temeljnega namena začasnosti, kljub že dalj časa znani problematiki.⁹⁷

Vrhovno sodišče RS je sklenilo, da, kadar so otroci zaradi dolgotrajne nadomestne skrbi navezani na rejnika, in ni realne možnosti, da bi starši prevzeli varstvo in vzgojo otroka, morajo pristojni organi zagotoviti varstvo otrokove koristi s tem, da dolgotrajno razmerje med rejnikom in otrokom postane trajno. V takih primerih je z odvzemom roditeljske pravice in posvojitvijo otroka zagotovljena trajna nadomestna skrb in emocionalna stabilnost otroka, ki ima pomemben vpliv na duševni in telesni razvoj otroka.⁹⁸ V primeru nastanitve vnuka v rejništvo k starim staršem posvojitvev ni dovoljena, zato je treba presoditi, ali je res bolj v otrokovo korist večno rejništvo pri starih starših kot pa posvojitvev otroka s strani tretje osebe. To vprašanje pripelje do nadaljnjih vprašanj, ki jih bom obravnavala v poglavju posvojitvev.

Da bi zagotovili začasnost rejništva, bi lahko po vzoru italijanske zakonodaje namestitvev otroka v rejništvo časovno omejili. V Italiji je namreč namestitvev v rejništvo načeloma časovno omejena na največ 2 leti.⁹⁹

⁹¹ Novak B., 2017, str. 276.

⁹² Založnik S., Pamfil, 2012, str. 40.

⁹³ Število otrok v rejništvu, starih do 18 let, na URL: <https://www.irssv.si/index.php/demografija-9/2013-01-11-18-12-77/stevilo-otrok-v-rejnistvu-starih-do-18-let> (18. 11. 2018).

⁹⁴ Rejništvo – statistike – julij 2018, na URL: http://www.mddsz.gov.si/si/uvlavljanje_pravic/statistika/rejnistvo/ (18. 11. 2018).

⁹⁵ Računsko sodišče Republike Slovenije, Ljubljana, 2012, str. 15, na URL: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/1/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/\\$file/RejDej_PSP09-10.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/1/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/$file/RejDej_PSP09-10.pdf) (22. 3. 2018).

⁹⁶ Povprečno trajanje rejništva (v letih), na URL: <https://www.irssv.si/demografija-9/2013-01-11-18-12-77/povprečno-trajanje-rejnistva-v-letih> (18. 11. 2018).

⁹⁷ Računsko sodišče Republike Slovenije, Ljubljana, 2012, str. 15, na URL: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/1/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/\\$file/RejDej_PSP09-10.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/1/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/$file/RejDej_PSP09-10.pdf) (22. 3. 2018).

⁹⁸ Sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 161/2013 z dne 11. 7. 2013 – baza SOVS; Novak B., 2017, str. 277.

⁹⁹ Cubeddu Wiedemann M. G., The changing concept of 'Family' and challenges for family law in Italy, v: Scherpe J. M., European family law, II. zvezek, 2016, str. 181; Family law in Italy: overview, na URL: [https://content.next.westlaw.com/Document/I3cbe5da7e60511e398db8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1](https://content.next.westlaw.com/Document/I3cbe5da7e60511e398db8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1) (12. 5. 2018).

5.2.4 ZADEVA »KOROŠKA DEČKA«

V zadevi »Koroška dečka« je sprva Upravno sodišče RS odločalo o protipravnosti dejanja odvzema mladoletnih vnukov babici s strani CSD in posledično o kršitvi babičnih ustavnih pravic. Mati otrok je tragično preminila, oče pa je bil priprt, zato je babica zadnje tri mesece pred odvzemom izvajala varstvo in vzgojo vnukov na podlagi soglasij njenega ter njenega CSD. Upravno sodišče RS je s sodbo in sklepom z dne 11. 5. 2016 ugotovilo, da je bil odvzem otrok v nasprotju z 8. členom EKČP ter 53. členom URS, saj je CSD brez uradne odločitve, nepričakovano in nenapovedano odvezel otroka babici. CSD se je za tak način odvzema odločil na podlagi mnenj strokovnjakov, da bi predhodna seznanitev babice z odvzemom vnukov pomenila tveganje za medijsko izpostavljanje otrok, ker je babica v preteklosti že informirala medije o določenih okoliščinah te zadeve. Babica je podala tudi predlog, da se vnuka vrneta k njej, vendar ga je Upravno sodišče RS zavrnilo. Babica je namreč pred odvzemom vnukov vložila vlogo za pridobitev dovoljenja za izvajanje rejništva pri MDDSZ. Zato je Upravno sodišče RS ob upoštevanju načela sorazmernosti tehtalo pravico babice do družinskega življenja z vnukoma na eni ter dolžnostjo države, da v okviru 56. člena URS varuje otroka in ljudi s katerimi živita pred nenehnimi spremembami, na drugi strani. Tožbo je v tem delu zavrnilo z obrazložitvijo, da je o primernosti babice kot rejnice treba odločati v posebnem postopku o rejništvu in sprejeti odločitev s strokovno utemeljenim pravnim aktom.¹⁰⁰ Babica se je zoper odločitev Upravnega sodišča RS pritožila. Vrhovno sodišče RS je potrdilo sodbo Upravnega sodišča RS v delu, ki zadeva nezakonitost odvzema vnukov s strani CSD z obrazložitvijo, da bi moral CSD odvzeti otroka šele po zavrnitvi vloge za pridobitev dovoljenja za izvajanje rejništva, saj prej ni obstajala ustrezna pravna podlaga za odvzem. Vrhovno sodišče RS je tudi potrdilo odločitev Upravnega sodišča RS glede zavrnitve vloge za vrnitev vnukov k babici ter v tem delu zavrnilo njeno pritožbo z obrazložitvijo, da v tem postopku ni moglo odločati o izdaji in podelitvi rejniškega dovoljenja babici.¹⁰¹

MDDSZ je dne 11. 4. 2016 zavrnilo babičin predlog za izdajo dovoljenja za opravljanje rejništva, ker ni bila primerna za ustvarjanje ustreznega okolja za razvoj otrok. Babica je pred tragedijo zavračala varstvo otrok, ker je bilo to zanjo in njenega partnerja preveč naporno. Po tragediji je onemogočala stike vnukov s sorodniki očeta in vnuka medijsko izpostavljala, kljub podpisani izjavi, da tega ne bo počela. Babica tudi ni sodelovala s CSD, kar je bistvenega

¹⁰⁰ Sodba in sklep Upravnega sodišča RS, št. II U 127/2016 z dne 11. 5. 2016 – baza UPRS.

¹⁰¹ Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS, št. I Up 161/2016 z dne 19. 10. 2016 – baza SOVS.

pomena za ustrezno pripravo načrta rejništva. Pritožbo babice zoper odločitev MDDSZ je Upravno sodišče RS zavrnilo z obrazložitvijo, da rejništvo pri babici ne bi bilo v največjo korist otrok. Upravno sodišče RS je na podlagi mnenja izvedenca ugotovilo, da sta bila babica in dedek sposobna začasno prevzeti skrb za varstvo in osebo otrok, vendar nista imela potrebnega znanja ter lastnosti za opravljanje dolgoročne skrbi in varstva otrok, ki so zelo pomembne zaradi kognitivnih in vedenjskih posebnosti obeh otrok, ki izhajajo iz njunega odraščanja v neugodnih družinskih razmerah pred tragedijo ter iz same tragedije. Poleg tega sta se otroka v tem času po mnenju skrbnice otrok že uspešno integrirala v novo rejniško družino. Na podlagi izvedenskega mnenja je Upravno sodišče RS tudi ugotovilo, da je stik s starimi starši zelo pomemben za otroka in da so bili stiki omogočeni z odločitvijo okrožnega sodišča z dne 15. 6. 2017, po kateri sta smela stara starša preživeti z vnukoma dve uri na vsaka dva tedna.¹⁰²

Babica je vložila tožbo zoper RS na ESČP, ki je po prioritetni obravnavi dne 10. 4. 2018 tožbo zavrnilo. ESČP je potrdilo, da je dano razmerje med babico ter vnukoma varovano v okviru 8. člena EKČP in da mora država zagotoviti, da se odnos med njimi normalno razvija. Vendar v okviru pravice do družinskega varstva starim staršem ni zagotovljeno enako varstvo kot staršem. Stari starši so upravičeni do stikov z vnuki in ne nujno do skupnega življenja z njimi. V dani zadevi zato ni prišlo do kršitve tega člena, saj so bili stiki zagotovljeni, babica pa ni utemeljila, zakaj bi bili dani stiki nezadostni za vzpostavitev in ohranjanje odnosa z vnukoma. ESČP je tudi ugotovilo, da Upravno in Vrhovno sodišče RS, v postopku odločanja o protipravnosti odvzema vnukov, nista bili pristojni za odločanje o rejništvu in vrnitvi otroka babici, zato je ta del tožbe označilo za nesprejemljiv. Drugi del tožbe se je navezoval na odločitev Upravnega sodišča RS o zavrnitvi pritožbe babice zoper MDDSZ, ki ji ni izdalo dovoljenja za opravljanje rejništva. ESČP je odločilo, da je bila tožba v tem delu prenegljena, saj se postopek še ni v celoti zaključil pred nacionalnimi sodišči.¹⁰³

Odnosi med starimi starši in vnuki so za posameznika običajno zelo pomembni in si zaslužijo posebno varstvo in spoštovanje s strani države. Menim, da je ravno zaradi tega dani primer v javnosti pripeljal do številnih razprav in obsojanja dela CSD in MDDSZ. Vpletanje otrok v medije se mi ne zdi primerno. Otroka sta bila že zaradi tragedije in družinskih razmer močno zaznamovana, zato izpostavljanje medijem ni bilo v njuno korist. Ustrezna anonimnost je pomembna za zagotavljanje objektivne razprave o delu državnih organov in omogočanje

¹⁰² Zadeva Q proti Sloveniji, ESČP, št. 14401/17 z dne 3. 5. 2018, na URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2214401/17%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-182938%22%5D%7D> (23. 5. 2018).

¹⁰³ Prav tam.

njihovega neoviranega delovanja v skladu z zakonodajo, brez zunanje pritiska. Odločitev o odvzemu otroka je vedno skrajna in težka, zato CSD ravna, kot na podlagi danih dejstev presodi, da je v največjo otrokovo korist. Po DZ CSD ne bo več smel odločati o odvzemu otrok, saj se pristojnost odločanja o odvzemu otrok prenese na sodišče.

Zadeva »Koroška dečka« je pomembna predvsem zaradi razlage in uporabe 8. člena EKČP. Ta zagotavlja pravico do družinskega življenja starih staršev in vnukov, ki ni varovana tako široko kot pravica staršev. Treba je izhajati iz največje koristi za otroka. V danem primeru sta MDDSZ in Upravno sodišče RS ugotovila, da je bila največja korist otrok zagotovljena z namestitvijo otrok v drugo okolje in primerno rejniško družino, kjer je bila otrokoma zagotovljena ustrezna vzgoja in skrb glede na njune potrebe, ter z ohranjanjem stikov s starimi starši.

5.3 POSVOJITEV

Tretja oblika posebnega varstva otrokove koristi iz 56. člena URS je posvojitve, ki je namenjena le otroku. Po definiciji otroka v ZZZDR je to oseba, ki še ni dopolnila osemnajst let oziroma pred polnoletnostjo ni pridobila popolne poslovne sposobnosti. Poznamo dve obliki posvojitve, popolno in nepopolno.

Do leta 1977 je bilo mogoče po Temelnjem zakonu o posvojitvah (Uradni list FLRJ, št. 30/1947, 24/1952 in Uradni list SFRJ, št. 10/1965 - v nadaljevanju TZP) sklepati tudi nepopolno posvojitve. Z nepopolno posvojitvijo je posvojitelj pridobil roditeljsko pravico in dolžnost preživljanja posvojenca, posvojenec pa se ni popolnoma izključil iz biološke rodbine. Razmerje je nastalo le med posvojencem in posvojiteljem ter njegovimi potomci, ne pa tudi med posvojencem in sorodniki posvojitelja. Posvojenec je dobil pravico dedovanja po posvojitelju, vendar ga je lahko v pogodbi o posvojitvi posvojitelj, če je imel biološke otroke, izključil od dedovanja. Posvojenec ni imel možnosti zakonito dedovati po sorodnikih posvojitelja, posvojitelju pa ni pripadala pravica do zakonitega dedovanja po posvojencu. Posvojenec je lahko še vedno dedoval po bioloških starših in njihovih sorodniki ter oni po njem. Nepopolna posvojitve se je lahko razvezala na zahtevo posvojenca ali posvojitelja s sporazumom med njima ali na zahtevo CSD, ki je razvezo zahteval po uradni dolžnosti.¹⁰⁴

Po ZZZDR in DZ nepopolnih posvojitve ni mogoče sklepati. Večina nepopolnih posvojitve se je s sprejetjem ZZZDR spremenila v popolne. To ni bila zahteva zakona, zato se

¹⁰⁴ Zupančič K. v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidarčič Skubic V., Končina-Peternel M., 2009, str. 136.

za tiste, ki so ostale nepopolne, še naprej uporablja TZP.¹⁰⁵ Nekatere tuje zakonodaje imajo uzakonjeno nepopolno posvojitvev, ki predstavlja eno od oblik varstva starih staršev za vnuka.

S popolno posvojitvijo se otrok popolnoma izloči iz rodbine bioloških staršev in preide v rodbino posvojitelja. ZZZDR eksplicitno prepoveduje posvojitvev otroka s strani starih staršev, saj dikcija prvega odstavka 136. člena ZZZDR onemogoča posvojitvev sorodnika v ravni vrsti. Razlog za to prepoved je, da se ne posega v bližnje sorodstvene vezi. V primeru, da bi zakon dovoljeval starim staršem posvojitvev vnuka, bi se soočili z moralnimi zadržki, saj bi stari starš postal oče oziroma mama vnuku, teta in stric sestra in brat nečakinji oziroma nečaku, sestre in bratje pa nečakinje in nečaki bratu oziroma sestri.¹⁰⁶ Kljub moralnim zadržkom slovenskega zakonodajalca v tujih zakonodajah naletimo na možnost popolne posvojitve otroka tudi s strani sorodnikov, ki imajo lahko celo prednost pred ostalimi potencialnimi posvojitelji.

5.3.1 LOČENA MNENJA GLEDE POSVOJITVE OTROKA S STRANI STARIH STARŠEV

5.3.1.1 REFORMA DRUŽINSKEGA PRAVA IN PREDLOG DRUŽINSKEGA ZAKONIKA Z DNE 31. 5. 2016

V knjigi Reforma družinskega prava so bili objavljeni predlogi novih družinskih predpisov iz leta 2005, ki jih je naročilo MDDSZ. Avtorji so zavzeli stališče in predlagali, da bi bilo nedopustno posvojiti sorodnika v ravni vrsti, razen vnuka ali vnukinje. Določba ZZZDR, ki prepoveduje posvojitvev sorodnika v ravni vrsti, temeljni na določbi Temeljnega zakona o razmerju med starši in otroki (Uradni list FLRJ, št. 104/47, 11/51, 53/56, 4/57 in Uradni list SFRJ, št. 10/65), po kateri so morali stari starši ter polnoletni bratje in sestre preživljati mladoletnega otroka. ZZZDR je to dolžnost odpravil, ni pa zagotovil ustreznega nadomestnega varstva za otroka, za katerega starši ne skrbijo. Po mnenju avtorjev bi se v primerih, ko so stari starši relativno mladi in sposobni nadomestiti starševsko skrb vnuku, s posvojitvijo vnuka lahko ustrezno zavarovale otrokove koristi.¹⁰⁷

Dne 31. 5. 2016 je MDDSZ dalo v javno razpravo Predlog Družinskega zakonika. Po Predlogu Družinskega zakonika načeloma posvojitvev otroka s strani sorodnika v ravni vrsti ne

¹⁰⁵ Novak B., 2017, str. 263.

¹⁰⁶ Novak B., 2017, str. 267.

¹⁰⁷ Zupančič K. v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidarčič Skubic V., Končina-Peternel M., 2009, str. 291.

bi bila dovoljena, saj ni koristna za oblikovanje otrokove identitete in je v takih primerih mogoče zagotoviti drugo obliko varstva za otroka. Vendar je 215. člen Predloga Družinskega zakonika določal izjemo, in sicer da bi bilo dopustno posvojiti vnuka, ki nima več živih staršev.¹⁰⁸

5.3.1.2 ZAKONODAJA IN MNENJE VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC

Po določbah TZP, ZZZDR in DZ posvojitve sorodnika v ravni vrsti ni dovoljena. Tudi Varuh za človekove pravice je javno objavil in posredoval MDDSZ svoje mnenje o nestrinjanju z določbo Predloga Družinskega zakonika z dne 31. 5. 2016 o dopustnosti posvojitve otroka s strani starih staršev. Varuh za človekove pravice je v svojem mnenju poudaril, da je možnost posvojitve vnuka v nasprotju z načelom največje otrokove koristi. S posvojitvijo s strani starih staršev bi otroku zaradi pretrganja in sprememb sorodstvenih razmerij lahko povzročili velike težave glede njegove identitete, saj bi strici in tete postali otrokovi bratje in sestre. Prav tako bi se s posvojitvijo vnuka drugima starima staršema odvzelo vse pravice, ki jih imata kot stara starša vnuka. Po njegovem mnenju takšna ureditev postavlja korist starih staršev, ki bi posvojili vnuka, pred korist otroka in ni nobenih strokovnih razlogov, da bi bila dopustnost posvojitve vnuka v otrokovo korist. Predlagal pa je, da bi lahko zakonodaja dala starim staršem prednost pri varstvu in vzgoji vnuka ali pri namestitvi vnuka v rejništvo.¹⁰⁹

5.3.2 PRIMERJALNO PRAVO

Nemško pravo dopušča posvojitve sorodnika v drugem ali tretjem kolenu, torej tudi vnuka, če je to v otrokovo korist in so za posvojitve izpolnjeni vsi pogoji. To je razvidno iz 1756. določbe nemškega Civilnega zakonika (Bürgerliches Gesetzbuch – BGB, 1896), ki določa izjemo od prenehanja sorodstvenih razmerij v primeru posvojitve sorodnika. S posvojitvijo vnuka oziroma sorodnika v drugem ali tretjem kolenu prenehajo le pravne vezi otroka ter njegovih potomcev do otrokovih bioloških staršev, ne pa do ostalih družinskih

¹⁰⁸ Predlog Družinskega zakonika, na URL:

http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/word/druzina/Druzinski_zakonik-_JR_1_3_2018.doc (20. 2. 2018).

¹⁰⁹ Pripombe Varuha na Predlog Družinskega zakonika, na URL: <http://www.varuh-rs.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnosti/novice/detajl/pipombe-varuha-na-predlog-druzinskega-zakonika/?cHash=604cabfe2f454850ed516364bf2fa5ae> (20. 3. 2018).

članov.¹¹⁰ Taka ureditev reši dilemo pretrganja oziroma sprememb sorodstvenih vezi s posvojitvijo vnuka, saj se, razen z biološkimi starši otroka, ohranijo sorodstvena razmerja med otrokom ter njegovimi sorodniki in s tem posledično razreši vprašanje dedovanja. S posvojitvijo stari starši prevzamejo v celoti starševsko skrb za vnuka.

Tudi avstrijski Obči državljanski zakonik dovoljuje posvojitev vnuka, vendar se sorodstvene vezi ne pretrgajo, ampak le umaknejo novim vezem, nastalim s posvojitvijo. Če stari starši ne morejo izpolnjevati nekaterih dolžnosti do vnuka, so jih dolžni še naprej izpolnjevati biološki starši.¹¹¹

Po zgledu rimskega prava je bila v Franciji in Italiji s prvima civilnima zakonikoma v 19. stoletju uzakonjena nepopolna posvojitev polnoletnih oseb, in sicer z namenom dedovanja. Po prvi in drugi svetovni vojni je veliko otrok postalo sirot, zato je bilo takrat veliko nepopolnih posvojitvev sklenjenih iz razloga socialne varnosti.¹¹² Popolna posvojitev je bila v Franciji uzakonjena leta 1939, v Italiji pa leta 1967. V obeh državah je popolna posvojitev bolj zaželena, saj splošno v večji meri zagotavlja otrokovo korist, vendar je v določenih primerih nepopolna posvojitev bolj primerna.¹¹³ Glavni razlog za sklepanje nepopolnih posvojitvev ostaja dedovanje. Italijansko pravo predvideva nepopolno posvojitev otroka v posebnih primerih, v okviru katerih je dovoljena posvojitev otroka, ki sta mu umrla oba starša in je v sorodstvenem razmerju s posvojiteljem do tretjega kolena v ravni ali do šestega kolena v stranski črti. Pogoj je tudi, da je posvojitelj fizično in finančno sposoben za vzdrževanje vnuka. Za nepopolno posvojitev vnuka stari starši ne potrebujejo sodne odločbe o zmožnosti otroka za posvojitev, niti ni predpisano poskusno obdobje posvojitve, ki se zahteva v primeru popolne posvojitve. Za vnuka, ki še ni dopolnil 14 let, mora k posvojitvi podati soglasje njegov zakoniti zastopnik. Vnuk, ki dopolni 14 let, mora sam podati soglasje za posvojitev. Prav tako morajo stari starši soglašati s posvojitvijo. Soglasje je mogoče umakniti kadarkoli do odobritve posvojitve. Posvojitev v posebnih primerih ima le omejene pravne posledice. Sorodstvene vezi, ki so obstajale pred posvojitvijo, se ohranijo. Sorodstvene vezi, ki so nastale s posvojitvijo, pa se dodajo že obstoječim, kar pomeni, da ima otrok dvojno pravico dedovanja in preživljanja.¹¹⁴ V primeru posvojitve s strani starih staršev sorodstvo ostane, zato otrok ne dobi novih

¹¹⁰ Nemški civilni zakonik: Bürgerliches Gesetzbuch – BGB, 1896, na URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> (20. 4. 2018); Zupančič K. v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidarčič Skubic V., Končina-Peternel M., 2009, str. 102.

¹¹¹ Zupančič K. v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidarčič Skubic V., Končina-Peternel M., 2009, str. 125.

¹¹² Mignot J.-F., Depledge R., Population 70, št. 4/2015, str. 769.

¹¹³ Prav tam.

¹¹⁴ Cubeddu Wiedemann M. G., The changing concept of 'Family' and challenges for family law in Italy, v: Scherpe J. M., European family law, II. zvezek, 2016, str. 178-181.

sorodnikov. Otrok obdrži svoj priimek, ki se mu doda priimek posvojitelja, če je drugačen. V Franciji za popolno posvojitve zakon predvideva dve fazi. V prvi fazi se otroka nastani v družino bodočega posvojitelja, v drugi fazi pa izda sodno odločbo o posvojitvi. Stari starši lahko posvojijo vnuka brez prve faze, torej le na podlagi sodne odločbe.¹¹⁵ Tako kot v Italiji, se sorodstvenim vezem, ki so obstajale pred posvojitvijo, dodajo sorodstvene vezi nastale s posvojitvijo.

Škotski »Adoption and Children Act 2007« dovoljuje posvojitve vnuka, s katero se pretrgajo in spremenijo sorodstvene vezi. Stari starši morajo pristojne organe obvestiti o nameravani posvojitvi vnuka, da ti preverijo vse okoliščine posameznega primera ter pripravijo poročilo o svojih ugotovitvah. Največkrat pride do take posvojitve, ko mama otroka umre, ga zapusti ali iz kakršnegakoli razloga ne more skrbeti zanj. V določenih primerih se starša otroka odločita, da ga ne želita vzgajati in si želita, da ga vzgajajo sorodniki. Pogoja za posvojitve sta, da je vnuk star vsaj 19 tednov in da je pred tem s starimi starši živel najmanj 13 tednov. Posvojitve je dopustna le, če je vnuk, ki je dopolnil 12 let, seznanjen s tem, da posvojitelji niso njegovi biološki starši in če soglaša s posvojitvijo. Izjemoma lahko sodišče otroka, ki ima več kot 12 let, odda v posvojitve brez njegovega soglasja, če ugotovi, da otrok ni sposoben podati veljavnega soglasja. Vsekakor pa mora sodišče pri svojih odločitvah upoštevati želje in čustva otrok, vzeti v obzir vse ostale ukrepe ter ugotoviti, da je posvojitve najprimernejši ukrep varstva koristi otroka. Sodišče mora pri odločanju v konkretnem primeru presoditi vse vidike posvojitve, tudi to, ali v primeru, če ne dovoli posvojitve s strani starih staršev, vnuk ostane v isti družini, vendar brez koristi, ki bi jih dobil s posvojitvijo. Po škotski sodni praksi naj bi do takšnih posvojitve prihajalo le v izjemnih primerih, ko bi bila s posvojitvijo ločitev otroka od bioloških staršev res dokončna in v njegovo največjo korist. V primeru posvojitve vnuka težko pride do pretrganja stikov z biološkimi starši otroka. To je negativna plat posvojitve s strani starih staršev, kot tudi to, da se izkrivijo sorodstvene vezi. Vnuk s posvojitvijo postane otrok svojih starih staršev, pridobi njihov priimek, če je drugačen od njegovega, deduje v istem dednem redu kot ostali otroci starih staršev ter izgubi pravico dedovanja po svojih bioloških starših ter sorodnikih. S posvojitvijo se pretrgajo sorodstvene vezi z ostalimi sorodniki po drugem biološkem staršu. To lahko otroku zelo škodi, zato je pomembno, da otrok po posvojitvi, če je le mogoče, ohrani stike z ostalimi sorodniki po drugem biološkem staršu.¹¹⁶

¹¹⁵ Zupančič K. v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidarčič Skubic V., Končina-Peternel M., 2009, str. 136.

¹¹⁶ McNeill P., Morag J., 2010, str. 49-52; Norrie K. M., The changing concept of 'Family' and challenges for family law in Scotland, v: Scherpe J. M., European family law, II. zvezek, 2016, str. 244-245.

5.3.3 KOMENTAR POSVOJITVE VNUKA

V državah, kjer je posvojitve vnuka dovoljena, mora pristojni organ pri odločanju o posvojitvi vnuka upoštevati vse okoliščine konkretnega primera. Ne glede na to, da naj starost starih staršev ne bi bila edini dejavnik za zavrnitev posvojitve, jo mora pristojni organ v vsakem primeru upoštevati. Od starosti in z njo povezanega zdravstvenega stanja starih staršev je odvisna njihova zmožnost izvajanja ustrezne skrbi za vnuka. Glede na povezanost in sorodstveno vez lahko stari starši izgledajo kot najboljši nosilci skrbi za otroka, vendar zaradi njihove starosti ter zdravstvenega stanja posvojitve s strani starih staršev ni nujno v največjo otrokovo korist.¹¹⁷

Pozitivni vidiki posvojitve vnuka so predvsem v zakonitem zastopanju ter pravicah in dolžnostih, ki starim staršem pripadejo s posvojitvijo. Z njo namreč postanejo pravni starši posvojenega vnuka in pridobijo roditeljsko oziroma starševsko pravico, pravico do stikov z otrokom in pravico oziroma dolžnost preživljanja. Vnuka lahko vzgajajo in izobražujejo kot svojega otroka in samostojno odločajo o pomembnejših odločitvah glede osebe otroka, neodvisno od bioloških staršev otroka ter CSD. Z vnukom, ki je praktično od rojstva v rejništvu pri starih starših in je možnost njegove vrnitve v biološko družino praktično ničelna, lahko stari starši v času rejništva vzpostavijo pravo starševsko razmerje. Zato je odločanje o varstvu in vzgoji otroka v okviru individualne projektne skupine lahko zelo neugodno za stare starše in nenazadnje tudi za vnuka.

Negativni vidik posvojitve vnuka je predvsem v pretrganju in spremembah sorodstvenih vezi. Spremembe sorodstvenih vezi lahko pri otroku sprožijo vprašanja glede njegove identitete. Stari starši, ki posvojijo vnuka, postanejo njegovi starši, tete in strici po biološkem staršu, katerega starši posvojijo vnuka, postanejo otrokovi sestre in bratje, sestre in bratje otroka postanejo njegove nečakinje in nečaki. Spremembe sorodstvenih vezi vplivajo na dedovanje, saj posvojeni otrok po posvojitelju deduje kot njegovi otroci in ne le v okviru vstopne pravice po umrlem staršu. Spremembe imajo vpliv tudi na dedovanje bratov in sester otrokovih staršev, ki se lahko čutijo prikrajšane. S posvojitvijo se pretrgajo pravne vezi otroka z biološkimi starši ter sorodniki drugega starša. S pretrganjem sorodstvenih vezi posvojeni otrok izgubi pravico do družinske pokojnine po bioloških starših ter pravico zakonitega dedovanja po bioloških starših in sorodnikih biološkega starša, katerega starša ne posvojita vnuka.

¹¹⁷ Leonard A., 2004, str. 157.

Škotska sodna praksa ugotavlja, da je posvojitev vnuka skrajna odločitev, ravno zaradi vseh negativnih posledic. Po nemškem, francoskem, avstrijskem in italijanskem pravu se zato sorodstvene vezi ne pretrgajo. Slovenska zakonodaja je pred ZZZDR dovoljevala nepopolno posvojitev. Z njo je posvojitelj dobil popolno starševsko skrb za otroka, otrok pa se ni popolnoma izključil iz biološke rodbine. Ukrep podelitve starševske skrbi sorodniku, ki ga uveljavlja DZ, ima podobne posledice kot nepopolna posvojitev, vendar stari starši ne postanejo vnukovi starši.

5.4 PODELITEV STARŠEVSKE SKRBI STARIM STARŠEM

V luči dilem in neenotnih mnenj pravnih strokovnjakov glede možnosti posvojitve vnukov s strani starih staršev je bil z DZ sprejet institut podelitve starševske skrbi sorodniku kot neka srednja pot, ki je v največjo otrokovo korist. V 231. členu DZ so opisani pogoji, postopek in posledice tega ukrepa, ki se bo pričel uporabljati s 15. 4. 2019.

Po zgledu tujih zakonodaj je DZ pojem roditeljske pravice iz ZZZDR nadomestil z ustreznjšim pojmom starševske skrbi, ki obsega celoto obveznosti in pravic staršev, da v skladu s svojimi zmožnostmi ustvarijo razmere, v katerih zagotovijo celovit otrokov razvoj.¹¹⁸ Pridevnik »roditeljska« ni primeren, saj nima le roditelj otroka roditeljske pravice. Otrokovi starši, ki so nosilci pravic in dolžnosti do njega, so tudi tisti, ki niso njegovi biološki starši, zato je pridevnik »starševska« ustreznjši. Izraz »pravica« je nadomestil ustreznjši izraz »skrb«, saj so starši dolžni predvsem skrbeti za otroka in morebitni spori ne smejo temeljiti na pravicah staršev do otroka, ampak na odgovornosti staršev do otroka.¹¹⁹

Z uveljavitvijo DZ bo lahko sodišče za otroka, ki nima več živih staršev, podelilo starševsko skrb njegovemu sorodniku v ravni vrsti do vštete drugega kolena ali v stranski vrsti do vštete četrtega kolena, če bo to v otrokovo korist in če bo sorodnik izpolnjeval pogoje iz prvega odstavka 215. člena DZ o starostni razliki in 216. člena DZ o primernih osebnih lastnostih.¹²⁰ Ti pogoji so sicer predpisani za posvojitelje. S podelitvijo starševske skrbi sorodniku se ohranijo sorodstvene vezi in s tem preprečijo negativne posledice, ki bi jih imela popolna posvojitev za otrokovo korist.¹²¹

¹¹⁸ Določba 6. člena DZ.

¹¹⁹ Scherpe J. M., *European family law*, IV. zvezek, *The present and future of European family law*, 2016, str. 101-103.

¹²⁰ Določba 1. odstavka 231. člena DZ.

¹²¹ Novak B., *Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili*, 2017, str. 190.

5.4.1 POGOJI ZA PODELITEV STARŠEVSKE SKRBI STARIM STARŠEM

Sodišče mora v vsakem konkretnem primeru presoditi, kateri ukrep je v otrokovo največjo korist. Starim staršem se lahko podeli starševska skrb za vnuka, če so pripravljeni prevzeti skrb zanj, če izpolnjujejo pogoje in če je to v otrokovo korist.¹²² V primeru, da je stari starš v zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti z osebo, ki ni otrokov sorodnik, lahko sodišče podeli starševsko skrb le obema skupaj pod pogojem, da oba izpolnjujeta pogoje.¹²³

Podeljena starševska skrb je enaka starševski skrbi otrokovih staršev. Stari starši z njo pridobijo enake pravice in obveznosti kot starši, in sicer skrbijo za osebo in premoženje vnuka ter postanejo njegovi zakoniti zastopniki. Stari starši so zakoniti zastopniki v širšem pomenu, ker pridobijo svoje upravičenje na podlagi sodne odločbe in ne neposredno na podlagi zakona.¹²⁴

5.4.2 PODELITEV, IZVAJANJE IN PRENEHANJE PODELJENE STARŠEVSKE SKRBI

Sodišče odloča o podelitvi in izvajanju starševske skrbi v nepravdnem postopku. Pri odločanju upošteva tudi mnenje razsodnega otroka, ki ga je izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa, ter mnenje CSD.¹²⁵ Sorodnik oziroma stari starš pridobi starševsko skrb za otroka s pravnomočno odločbo, ki jo sodišče v 15 dneh od njene pravnomočnosti pošlje upravni enoti. V matični register se pod osebno ime sorodnika vpiše podelitev starševske skrbi in EMŠO otroka, za katerega mu je bila podeljena skrb. Pravnomočno odločbo o prenehanju podeljene starševske skrbi sodišče prav tako pošlje upravni enoti, ki prenehanje vpiše v matični register.¹²⁶

Starševska skrb, ki je podeljena starim staršem, je enaka skrbi staršev, zato četrti odstavek 231. člena DZ predpisuje izvajanje in prenehanje podeljene starševske skrbi po splošnih določbah DZ. Starševsko skrb izvaja stari starš, stara starša ali stari starš in njegov partner, ki jima je skupaj podeljena starševska skrb, v skladu z otrokovo koristjo. Če stara starša ali stari starš in njegov partner pri izvajanju starševske skrbi nista sporazumna, jima pomaga

¹²² Določba 1. odstavka 231. člena DZ.

¹²³ Določba 2. odstavka 231. člena DZ.

¹²⁴ Določba 3. odstavka 231. člena DZ; Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 190.

¹²⁵ Določba 1. in 2. odstavka 143. člena DZ.

¹²⁶ Določba 5. odstavka 231. člena DZ.

CSD ter na njuno željo mediatorji.¹²⁷ Kadar se zakonska ali zunajzakonska zveza med starima staršema ali med starim staršem in njegovim partnerjem, ki jima je bila skupaj podeljena starševska skrb, razveže oziroma razpade, mora sodišče ugotoviti, če je podeljena starševska skrb še v otrokovo korist. Če ugotovi da je, je treba v skladu z drugim odstavkom 151. člena DZ urediti varstvo in vzgojo vnuka. Tisti od starih staršev, ki mu je vnuk zaupan v varstvo in vzgojo, odloča o njegovem stalnem prebivališču in vprašanjih njegovega vsakdanjega življenja, v kolikor ta vprašanja ne vplivajo bistveno na otrokov razvoj. Če sodišče ugotovi, da ukrep zaradi razveze oziroma razpada zunajzakonske skupnosti ni več v otrokovo korist, presodi, katera izmed naslednjih dveh možnosti je v otrokovo največjo korist. Ali odreče podelitev starševske skrbi enemu od starih staršev ali njegovemu partnerju ali pa izreče drug ukrep varstva koristi otroka.¹²⁸ V primerih, ko se nosilca starševske skrbi nad vnukom ne moreta sporazumeti glede bistvenih vprašanj, ki vplivajo na otrokov razvoj, o teh odloči sodišče.¹²⁹ Starševska skrb po 152. členu DZ preneha s polnoletnostjo otroka oziroma prej, če otrok pridobi popolno poslovno sposobnost. V času trajanja tega ukrepa otroka ni mogoče posvojiti, saj ukrep nadomešča posvojitvev in ni potrebe po drugačnem varstvu otroka.¹³⁰

5.4.3 UKREPI ZA VARSTVO KORISTI OTROKA

Za vnuke, za katere imajo starševsko skrb stari starši, se lahko po splošnih določbah DZ izrekajo ukrepi za varstvo njihove koristi.¹³¹ Če stari starši svojih pravic in obveznosti skrbi za vnuka, za katerega jim je bila podeljena starševska skrb, ne izvajajo ali je ne izvajajo v vnukovo korist, ima država dolžnost izvesti ukrepe za varstvo vnukove koristi.¹³² Za izvajanje potrebnih dejanj in ukrepov imata sodišče in CSD splošno pooblastilo.¹³³ Za izrekanje ukrepov pa je po DZ pristojno le sodišče. Vrste ukrepov, s katerimi se varuje otrokova korist, sočasne odredbe, nujni odvzem otroka in ukrepi trajnejšega značaja.

¹²⁷ Določba 1. odstavka 151. člena DZ.

¹²⁸ Novak B., Kdaj se lahko podeli starševska skrb sorodniku?, na URL: <https://www.uradni-list.si/e-bilten/novica/kdaj-se-lahko-podeli-starševska-skrb-sorodniku> (16. 4. 2018).

¹²⁹ Določba 4. odstavka 151. člena DZ.

¹³⁰ Določba 4. odstavka 231. člena DZ; Novak B., Kdaj se lahko podeli starševska skrb sorodniku?, na URL: <https://www.uradni-list.si/e-bilten/novica/kdaj-se-lahko-podeli-starševska-skrb-sorodniku> (16. 4. 2018).

¹³¹ Določba 4. odstavka 231. člena DZ.

¹³² Določba 1. odstavka 154. člena DZ

¹³³ Določba 1. odstavka 153. člena DZ.

5.4.4 PREŽIVLJANJE VNUKA

Obveznost preživljanja otroka je od starševske skrbi samostojna in neodvisna pravica. Otroci, za katere se podeli starševska skrb sorodniku, nimajo več živih staršev, ki bi izpolnjevali dolžnost preživljanja v primeru izrečenega ukrepa po 184. členu DZ. Zato je DZ v 3. odstavku 231. člena osebi, ki ji je podeljena starševska skrb za otroka, določil obveznost preživljanja v skladu s splošno določbo preživljanja po 183. členu DZ. Stari starši, ki jim je bila za vnuka podeljena starševska skrb, so dolžni preživljati vnuka tako, da v skladu s svojimi zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere za njegov razvoj. Obveznost velja do vnukove polnoletnosti in tudi po njej, če se vnuk redno šola in ni zaposlen ali vpisan v evidenco brezposelnih oseb, vendar le do prvega zaključka posamezne stopnje izobraževanja ter najdalj do dopolnjenega 26. leta starosti.¹³⁴ Vnuk je upravičen do preživljanja v okviru navedenih pogojev ne glede na to, ali ima redni ali izredni študentski status. Redno šolanje je pravni standard, ki ga je sodna praksa poimenovala kot redno in kontinuirano izpolnjevanje študijskih obveznosti.¹³⁵ V primeru ponovnega vpisa v isti letnik, torej vnuk ni upravičen do preživljanja, saj ni redno opravil obveznosti.¹³⁶ Stari starši imajo subsidiarno dolžnost preživljanja vnuka, ki je sklenil zakonsko zvezo ali živi v zunajzakonski skupnosti in ga njegov zakonec ali zunajzakonski partner ne more preživljati. Ob tem mora biti izpolnjen tudi pogoj, da vnuk še ni popolno poslovno sposoben ali da se redno šola.¹³⁷ Če vnuk ne živi s starimi starši, katerim je zanj podeljena starševska skrb, in ga ti ne preživljajo v okviru svojega gospodinjstva, mu morajo k njegovemu preživljanju prispevati preživnino v mesečnem znesku.¹³⁸ Drugih relevantnih členov glede preživninske obveznosti starša DZ za stare starše, ki izvajajo starševsko skrb, ne določa. S tem zakonodaja neupravičeno razlikuje med preživninsko obveznostjo za otroke, za katere je podeljena starševska skrb sorodniku, in preživninsko obveznostjo za otroke, za katere nosijo obveznost preživljanja starši. Splošne določbe preživninske obveznosti staršev bi se morale uporabljati tudi za sorodnike, ki jim je podeljena starševska skrb. To so določbe o dolžnosti polnoletnega otroka, da preživlja stare starše, o odmeri preživnine, o sporazumu o otrokovi preživnini v primeru razveze zakonske zveze ali razpada zunajzakonske zveze sorodnikov ali sorodnika in njegovega partnerja, o sporazumu o

¹³⁴ Določba 2., 3. in 4. odstavka 183. člena DZ.

¹³⁵ Določba 1., 2. in 3. odstavka 183. člena DZ; Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 139.

¹³⁶ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 139.

¹³⁷ Določba 4. odstavka 183. člena DZ; Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 142.

¹³⁸ Določba 5. odstavka 183. člena DZ.

preživnini, ki jo morajo stari starši plačevati polnoletnemu otroku, o sporazumu o preživnini, ki jo mora polnoletni otrok plačevati starim staršem, o načinu preživljanja, o prednosti preživljanja otrok in zakonca pred preživljanjem staršev zavezanca, o določitvi preživnine, o spremembi višine in odpravi preživnine, o usklajevanju preživnin in v skrajnih situacijah o povračilu stroškov preživljanja. Določba 189. člena DZ ureja določitev višine preživnine glede na potrebe upravičenca ter materialne in pridobitne zmožnosti zavezanca in zagotavlja, da se sledi namenu preživninske obveznosti tudi v primeru, ko ima otrok visok dohodek od premoženja ali priložnostnega dela, zavezanec pa zelo nizke dohodke. Dohodek otroka se v takih primerih upošteva pri določanju višine preživnine. Tudi ta določba bi se morala uporabljati, ko imajo preživninsko obveznost sorodniki v okviru podelitve starševske skrbi za otroka.

Stari starši imajo dolžnost preživljanja vnuka le v okviru ukrepa podelitve starševske skrbi. ZZZDR in DZ namreč ne predpisujeta splošne dolžnosti preživljanja vnuka, prav tako vnuki niso dolžni preživljati starih staršev. Na drugi strani pa nemška zakonodaja predpisuje splošno medsebojno dolžnost preživljanja med starimi starši in vnuki. Menim, da bi morala biti v našem pravnem redu dolžnost preživljanja starih staršev predpisana v primerih, ko je starim staršem podeljena starševska skrb za vnuka.¹³⁹

5.4.5 STIKI Z VNUKOM ALI OTROKOM PARTNERJA

Če se zakonska zveza starih staršev ali starega starša in njegovega partnerja, ki jima je bila skupaj podeljena starševska skrb za vnuka, razveže ali njuna zunajzakonska zveza razpade, lahko tisti, ki ne živi več z vnukom ali vnukom svojega partnerja, uveljavlja pravico do stikov. Pravica do stikov z otrokom je od starševske skrbi neodvisna pravica, zato sorodniku, ki ima starševsko skrb, ne pripada pod pogoji iz 141. člena DZ, ki veljajo za starše otroka, ampak v okviru pravice otroka do stikov z drugimi osebami po 142. členu DZ. V primeru, da je stari starš ali njegov partner z otrokom družinsko ali osebno navezan in so stiki v otrokovo korist, jih lahko zahteva.¹⁴⁰

¹³⁹ Določba 1606, Nemški civilni zakonik: Bürgerliches Gesetzbuch – BGB, 1896, na URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> (20. 4. 2018); Predlog zakona o spremembi in dopolnitvi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), na URL: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12573F7003E4138&db=kon_zak&mandat=IV&tip=doc (15. 4. 2018).

¹⁴⁰ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 190.

5.4.6 DEDOVANJE

Pravica do dedovanja je od starševske skrbi neodvisna pravica, ki mora biti izrecno določena za osebe, ki niso otrokovi starši. Po DZ s podelitvijo starševske skrbi za vnuka stari starši ne dobijo pravice do dedovanja po vnuku, za katerega jim je bila podeljena starševska skrb. Tudi vnuk nima posebne pravice dedovanja po starih starših, katerim je bila zanje podeljena starševska skrb. Vnuk deduje po starih starših po splošni ureditvi Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16 – v nadaljevanju ZD). To je na podlagi vstopne pravice v primerih, ko otrokovi starši niso preživeli starega starša, so dedno nevredni ali so se odpovedali dedovanju v lastnem imenu.¹⁴¹

5.4.7 KOMENTAR UKREPA PODELITVE STARŠEVSKÉ SKRBI STARIM STARŠEM

Podelitev starševske skrbi sorodniku za otroka je pomembna novost družinskega prava. Predstavlja srednjo pot med posvojitvijo vnuka ter nastanitvijo otroka v rejništvo k starim staršem ali drugim sorodnikom. Kot vnukovi rejniki stari starši niso samostojni pri varstvu in vzgoji vnuka, saj se odloča o otrokovih zadevah v okviru individualne projektne skupine. S podelitvijo pravice in dolžnosti izvajanja starševske skrbi pa dobijo stari starši jasno vlogo ter nadzor in samostojnost. Če bi bila posvojitve vnuka dovoljena, bi z njo nastopile negativne posledice pretrganja in sprememb sorodstvenih vezi. Podelitev starševske skrbi starim staršem je bolj v otrokovo korist kot posvojitve s strani starih staršev, saj ne pride do sprememb v sorodstvenih vezeh, hkrati pa se otroku zagotovijo vse pozitivne posledice, ki bi nastopile s posvojitvijo. V situacijah, ko so izpolnjeni pogoji za podelitev starševske skrbi sorodniku, je ta ukrep, v primerjavi z drugimi ukrepi za varstvo otrok, v otrokovo največjo korist, saj zagotavlja otroku večjo varnost in stabilnost.

Velika pomanjkljivost ukrepa podelitve starševske skrbi po DZ je preozko zastavljen pogoj, pod katerim se skrb lahko podeli. Primerov, ko otroku umreta oba starša, ni veliko, zato se lahko ukrep uporabi le v redkih primerih. Če so stari starši vpeti v otrokovo življenje, imajo zrel odnos do vnuka in so sposobni in primerni kandidati za skrb za otroka, bi zakon moral omogočati podelitev starševske skrbi tudi v drugih primerih. Pogoj za uporabo ukrepa bi zato

¹⁴¹ Določba 12. člena, 1. odstavka 127. člena in 2. odstavka 133. člena ZD.

morali razširiti na vse pogoje, pod katerimi je dovoljena posvojitev otroka.¹⁴² Tako bi se ukrep uporabljal tudi za otroke, katerih staršem je bila odvzeta starševska skrb ali katerih starši so že dalj časa brez znanega prebivališča. Zakaj bi te otroke obravnavali drugače kot tiste, katerim so starši umrli in zakaj jim ne bi omogočili, da v primerih, ko je to v njihovo največjo korist, starševsko skrb za njih prevzamejo sorodniki. Otroke, ki so navezani na svoje stare starše in s katerimi po možnosti živijo v skupnem gospodinjstvu, bi še dodatno zaznamovali s tem, ko bi jih iztrgali iz sorodstva enega od bioloških staršev. S podelitvijo starševske skrbi starim staršem otrok ohrani sorodstvene vezi in odrašča v znanem okolju, kar lahko pozitivno vpliva na otrokovo psihično stisko nastalo zaradi sprememb. Stari starši se že kot rejniki lahko izkažejo za ustrezne nosilce skrbi, zato bi olajšali celotno situacijo, če bi starim staršem podelili starševsko skrb in s tem preprečili že vnaprej predvideno večno rejništvo pri starih starših.

6. POSEBNA INSTITUTA VARSTVA VNUKA TUJIH ZAKONODAJ

V iskanju kompromisa med otrokovo koristjo in pravicami staršev in otrok so tuje zakonodaje vpeljale nove institute. Primera teh institutov sta stalna odredba o odvzemu otroka staršem oziroma »Permanence Order« na Škotskem in odredba posebnega skrbništva oziroma »Special Guardianship Order« v Angliji in Walesu. Namen teh institutov je, da se z izogibanjem posvojitvi ohranijo pravne vezi med starši in njihovimi otroki ter hkrati omeji biološkemu staršem vmešavanje v varstvo in vzgojo otrok. To zagotavlja večjo varnost in stalnost otroku ter samostojnost osebi, kateri je otrok zaupan v varstvo. Glede na vedno večji poudarek pomembnosti ohranjanja pravnih vezi otroka s starši in sorodniki staršev v mednarodni praksi, je velika verjetnost, da bodo taki instituti dobili vedno večjo vlogo tudi v ostalih evropskih državah.¹⁴³ Ukrep podelitve starševske skrbi sorodniku po DZ je že en takih institutov, ki sledi temu cilju.

6.1 STALNA ODREDBA O ODVZEMU OTROKA

Stalna odredba o odvzemu otroka staršem oziroma »Permanence Order« je oblika varstva otroka, ki ga je zaradi varstva in vzgoje treba trajno ločiti od bioloških staršev, posvojitev otroka pa ni verjetna ali (trenutno) ni primerna. V primerih, ko je vrnitev otroka

¹⁴² Določba 1. in 2. odstavka 218. člena DZ.

¹⁴³ Scherpe J. M., European family law, IV. zvezek, The present and future of European family law, 2016, str. 87.

biološkimi staršem praktično nemogoča, lahko pristojni organ z odredbo o odvzemu otroka odloči o namestitvi otroka ter o obsegu pravic in obveznosti, ki se odvzamejo staršem otroka ter dodelijo pristojnemu organu ali tretji osebi. Stari starši lahko na podlagi odredbe v celoti prevzamejo starševsko skrb za otroka. Vnuka lahko celo posvojijo, če odločba vsebuje tudi pooblastilo za posvojitev otroka. Za posvojitev vnuka ni potrebna privolitev staršev, ampak le privolitev otroka.¹⁴⁴

6.2 ODREDBA POSEBNEGA SKRBNIŠTVA

Z odredbo posebnega skrbništva oziroma s »Special Guardianship Order« sodišče otroku, ki ne more živeti s svojimi starši, postavi posebnega skrbnika ob predpostavki, da je to v otrokovo največjo korist. Stari starši lahko vložijo vlogo za izdajo te odredbe, če so vsaj eno leto pred dnem vložitve vloge živeli z vnukom ali če so pridobili soglasje staršev vnuka ali dovoljenje sodišča. Posebni skrbnik oziroma stari starš s to odredbo prevzame celotno starševsko skrb za otroka. Otrok je nastanjen pri njem in posebni skrbnik samostojno odloča o vseh vsakodnevnih stvareh v zvezi z njegovim varstvom in vzgojo. Z odredbo in posledično podelitvijo starševske skrbi staremu staršu se zagotovi otroku varnost, stabilnost in trajna nastanitev. Iz tega vidika je v večjo otrokovo korist kot rejništvo. Ukrep posebnega skrbništva ne terja pretrganja pravnih vezi z biološkimi starši otroka, vendar pa varuje razmerje med otrokom in skrbnikom s tem, da je za njegovo prenehanje potrebna odločba sodišča. Ta institut je podoben ukrepu podelitve starševske skrbi sorodniku po DZ, vendar dopušča več situacij, v katerih lahko sodišče podeli to skrb. Skrb se poleg sorodniku lahko podeli med drugim tudi osebi, s katero je otrok živel vsaj tri leta v zadnjih petih letih, skrbniku ali rejniku otroka.¹⁴⁵

Menim, da bi ukrep podelitve starševske skrbi sorodniku po DZ moral slediti vzoru podelitve posebnega skrbništva. S tem bi se lahko podelilo starševsko skrb za otroka širšemu krogu ljudi in ne le pod pogojem, da otrok nima več živih staršev. S tem bi lahko zagotovili največjo otrokovo korist.

¹⁴⁴ Norrie K. M., The changing concept of 'Family' and challenges for family law in Scotland, v: Scherpe J. M., European family law, 2016, str. 245-246.

¹⁴⁵ Special Guardianship orders, na URL: <https://www.familylives.org.uk/advice/your-family/fostering-adoption-kinshipcare/special-guardianship-orders/> (15. 5. 2018).

7. POSEBNI VIDIKI IZVAJANJA SKRBI S STRANI STARIH STARŠEV

Izvajanje nege, varstva in vzgoje vnuka ima pozitivne in negativne učinke na življenje starih staršev. Ti vplivi so seveda odvisni od oblike varstva, ki jo stari starši zagotavljajo. Bolj obsežna kot je skrb za vnuka, večji vpliv ima na njihovo življenje. Zaradi želje, da vnuku zagotovijo skrb, varstvo in zadovoljstvo, stari starši pogosto zanemarijo lastno življenje. Negativne posledice skrbi za vnuka so, da morajo stari starši prilagoditi svojo rutino ter načrte, da so bolj fizično utrujeni, da imajo manj zasebnosti, manj časa zase ter za opravljanje vsakodnevnih opravkov in da se počutijo izolirane od svojega socialnega okolja. Če imajo praktično vse pravice in dolžnosti varstva in vzgoje ter izobraževanja, so pogosto tudi v precepu glede svoje vloge kot nosilca skrbi na eni ter vloge starega starša na drugi strani. Da vnuku omogočijo ustrezno varstvo, izobraževanje, športne in druge popoldanske aktivnosti, sami sebe prikrajšajo za marsikatero stvar. Prezem skrbi za vnuka ima veliko posledic na finančnem, družabnem in socialnem področju starih staršev, lahko pa povzroči tudi trenja v odnosu z njihovimi otroci, starši vnuka. Pozitivni vidik prevzema skrbi za vnuka je večinoma to, da s tem dobijo večji smisel za življenje, se počutijo mlajše in so bolj aktivni.¹⁴⁶

Izvajanje katerekoli oblike varstva za vnuka ima pozitivne in negativne učinke tudi na življenje vnuka. Razlog, zakaj stari starši niso najbolj primerni nosilci skrbi za vnuka, je v generacijski vrzeli, ki vpliva na komunikacijo, pravila oblačenja, vzgojna pravila, gospodinjska opravila, aktivnosti v prostem času ter ljubezensko življenje vnukov. Nekateri otroci menijo, da je razlog za strogo vzgojo in pravila starih staršev njihova želja, da vnuki ne bi stopili na kriva pota svojih staršev. Negativni vpliv na otroke ima tudi starost in zdravje starih staršev, ki omejuje obseg možnih aktivnosti in življenjskih dogodkov, ki bi jih lahko doživeli. Nekatere otroke skrbi za zdravje in življenje starih staršev in menijo, da so jim občasno v breme. Po drugi strani so otroci hvaležni starim staršem, da skrbijo zanje, jim omogočajo stabilno ter ljubeče okolje za odraščanje in boljše pogoje za izobraževanje. Otroci v večini menijo, da je zaradi izvajanja skrbi s strani starih staršev njihovo življenje boljše. Stari starši in vnuki, za katere izvajajo skrb stari starši, so večinoma tudi bolj povezani.¹⁴⁷

¹⁴⁶ "Ne počutim se kot stari starš. Počutim se kot starš... Mislila sem, da jih bom v vlogi babice lahko razvajala in jih nato vrnila domov k staršem. Mislila sem, da bo tako. No, v resnici je popolnoma drugače, ker sploh nimam take vloge. Sem v vlogi mame, skrbim zanje 24 ur vse dni v tednu, ne vračam jih nazaj domov, nikoli si ne morem vzeti odmora (Cindy)." - Backhouse J., Graham A., *Elder Law Review*, št. 6/2010, str. 3-4; Platt Jendrek M., *Journal of Marriage and Family*, št. 3/1993, str. 614, 620.

¹⁴⁷ "No, sprva ne veš, ali to počnejo zato, ker morajo, ali to počnejo zato, ker te imajo radi. In včasih postane zastrašujoče, ker se sprašuješ, ali jo lahko pokličem mami ali bi jo moral še naprej klicati babi?" - Dolbin-MacNab M. L., Keiley M. K., *Family relations*, št. 2/2009, str. 170, 171.

Vzpostavitev oblike varstva s strani starih staršev ima tako pozitivne kot negativne posledice. V vsakem konkretnem primeru mora pristojni organ temeljito pretehtati vse vidike zadeve, da zagotovi največjo otrokovo korist. Odločitev o tem je vse prej kot lahka. Biološka vez ter tesno razmerje med vnuki in starimi starši kaže na pozitivne vidike vzpostavitve takega razmerja, vendar so na drugi strani potencialni negativni vidiki, kot sta starost in zdravstvene težave starih staršev, katerih učinke pa se lahko večinoma le predvideva.

8. ZAKLJUČEK

Ko starši ne morejo skrbeti za svojega otroka, lahko stari starši, zaradi sorodstvene vezi in običajne navezanosti, prevzamejo skrb za vnuka, če je to v njegovo korist. Po ZZZDR so stari starši lahko vnukovi skrbniki in rejniki. Kot skrbniki vnuka zastopajo, skrbijo za njegovo osebnost, pravice in koristi ter skrbno upravljajo njegovo premoženje, niso pa dolžni vnuka preživljati in ga imeti pri sebi. Stari starši kot rejniki lahko začasno skrbijo za vnuka, ki je nastanjen pri njih, ter mu s tem omogočijo zdravo rast, vzgojo, izobraževanje, skladen osebnostni razvoj in usposobitev za samostojno življenje in delo. Rejništvo naj bi bilo kratkotrajno, vendar v praksi ni. To ni v otrokovo korist, saj stari starši kot rejniki nimajo starševske skrbi zanj in niso samostojni pri odločanju o varstvu in vzgoji, izobraževanju in osebi vnuka, kar ni ugodno ne za vnuka ne za stare starše. Tretji ukrep varstva otroka je po ZZZDR posvojitvev, ki pa med sorodniki v ravni vrsti ni dovoljena. Razloga za to prepoved sta pretrganje sorodstvenih vezi s sorodniki enega od staršev in vzpostavitev novih sorodstvenih vezi s starimi starši, ki posvojijo vnuka, in njihovimi sorodniki. Posledično bi s posvojitvijo nastale spremembe tudi na dednopravnem področju. Nekatere tuje zakonodaje dovoljujejo tudi posvojitvev vnuka, vendar se v primeru take posvojitve sorodstvene vezi večinoma ne pretrgajo, ampak se starim staršev le podeli pravice in dolžnosti za vnuka.

Za vnuka, za katerega je z veliko verjetnostjo mogoče ugotoviti, da se ne bo vrnil k biološkemu staršem in da so hkrati stari starši najprimernejši nosilci skrbi zanj, ZZZDR ne predvideva ustreznega trajnega ukrepa za njegovo varstvo. Zato je zakonodajalec z DZ, ki se bo pričel uporabljati 15. 4. 2019, uzakonil novo obliko skrbi za vnuka, to je podelitev starševske skrbi sorodniku. S tem ukrepom lahko sodišče starim staršem podeli starševsko skrb za vnuka, sorodstvene vezi pa se ne spremenijo. Podelitev starševske skrbi sorodniku je primernejši ukrep za varstvo vnuka v primerjavi s posvojitvijo ali namestitvijo vnuka v rejništvo, kadar je z gotovostjo lahko trditi, da se otrok k biološkemu staršem ne bo vrnil. Po DZ lahko sodišče starševsko skrb podeli le, če otrok nima več živih staršev, kar je zelo ozko zastavljen pogoj. Menim, da ni veliko situacij, ki bi izpolnjevale ta pogoj, zato bi bilo treba uporabo ukrepa razširiti na situacije, pod katerimi se sme dati otroka v posvojitvev po 141. členu ZZZDR oziroma 218. členu DZ. S tem bi otroka, za katerega bi bili stari starši najprimernejši rejniki in bi bila njegova vrnitev k staršem praktično nemogoča, namesto v rejništvo k starim staršem namestili k starim staršem na podlagi ukrepa podelitve starševske skrbi. Ta ukrep bi bil v danih situacijah v največjo otrokovo korist, ki mora biti vedno temelj pri odločanju o ukrepih za varstvo otrokove koristi.

Kljub temu, da so stari starši v otrokovi sorodstveni hierarhiji na drugem mestu, takoj za starši, ter običajno močno povezani z vnuki, ni nujno, da so vedno najprimernejši skrbniki, rejniki ali nosilci starševske skrbi za vnuka. Podelitev katerekoli oblike varstva za vnuka starim staršem je odvisna od okoliščin vsakega konkretnega primera, zato morajo pristojni organi upoštevati vse parametre konkretnega primera in z odločitvijo vedno dosledno zagotavljati največjo otrokovo korist.

9. VIRI

9.1 LITERATURA

1. Backhouse J., Graham A., Grandparents Raising Their Grandchildren: An Uneasy Position. *Elder Law Review*, št. 6/2010, str. 1-9;
2. Čujovič M., V rejništvu so otroci kot v vicah, ne vedo, ali so v nebesih ali v peklu. Delo, Sobotna priloga z dne 23. 1. 2016, str. 12-14;
3. Del Fabro A., Družinski zakonik je v dobro otrok in družin. *Pravna praksa*, št. 36/2017, str. 3-4;
4. Dolbin-MacNab M. L., Keiley M. K., Navigating Interdependence: How Adolescents Raised Solely by Grandparents Experience Their Family Relationships. *Family relations*, št. 2/2009, str. 162-175;
5. Jappens M., Van Bavel J., Regional family norms and child care by grandparents in Europe. *Demographic Research*, št. 27/2012, str. 85-120;
6. Klun M., Posvojitve v Sloveniji kot oblika socialnega starševstva. *Socialno delo*, št. 1-3/2009, str. 35-49;
7. Končina Peternel M., Pomoč otrokom ko starši odpovedo: družinskopravni vidik. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, 1998;
8. Košir M., Šelih A., Pravni vidiki otrokovih pravic. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1992;
9. Leonard A., Grandparent Kinship Caregivers. *6 Marquette Elder's Advisor*, št. 1/2004, str. 149-164;
10. McNeill P., Morag J., Adoption of children in Scotland. Reuters, London, 2010;
11. Mignot J.-F., Depledge R., "Adoption in France and Italy: A Comparative History of Law and Practice (Nineteenth to Twenty-First Centuries). *Population* 70, št. 4/2015, str. 759-782;
12. Narat T., Jesenovec A., Boškić R., Milas Klarić I., Strokovne podlage za nadgradnjo instituta skrbništva: končno poročilo. Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, Ljubljana, 2013;
13. Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2017;
14. Novak B., Družinsko pravo. 2., spremenjena in dopolnjena izdaja. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2017;

15. Novak B., Kdaj se lahko podeli starševska skrb sorodniku?, na URL: <https://www.uradni-list.si/e-bilten/novica/kdaj-se-lahko-podeli-starsevska-skrb-sorodniku> (16. 4. 2018);
16. Ognibene M., A Constitutional Analysis of Grandparents' Custody Rights. The University of Chicago Law Review 72, št. 4/2005, str. 1473-1499;
17. Platt Jendrek M., Who Parent Their Grandchildren: Effects on Lifestyle. Journal of Marriage and Family, št. 3/1993, str. 609-621;
18. Roagna I., Protecting the right to respect for private and family life under the European Convention on Human Rights. Council of Europe human rights handbooks, Council of Europe, Strasbourg, 2012, na URL: https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/Roagna2012_EN.pdf (18. 3. 2018);
19. Scherpe J. M., European family law. II. zvezek, The Changing Concept of "Family" and Challenges for Domestic Family Law. Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK, Northampton MA, USA, 2016;
20. Scherpe J. M., European family law. IV. zvezek, The present and future of European family law. Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK; Northampton MA, USA, 2016;
21. Sprey J., Matthews S. H., Contemporary Grandparenthood: A Systemic Transition. The Annals of the American Academy of Political and Social Science, št. 464/1982, str. 91-103;
22. Založnik S., Posvojitev ali večno rejništvo?. Pamfil, 2012, str. 38-45;
23. Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina-Peternel M., Reforma družinskega prava. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2009;
24. Zupančič K., Družinsko pravo. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1999.

9.2 PRAVNI PREDPISI

1. Ustava Republike Slovenije (URS), Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16;
2. Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP), Uradni list RS, št. 33/94, Mednarodne pogodbe, št. 7/94;
3. Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (KOP), Uradni list SFRJ - Mednarodne pogodbe, št. 15/90; Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij organizacij Združenih narodov in konvencij sprejetih v Mednarodni agenciji za atomsko energijo, Uradni list RS, št. 35/92, Mednarodne pogodbe, št. 9/92;

4. Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic (MEKUOP), Uradni list RS, št. 86/99, Mednarodne pogodbe, št. 26/99;
5. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), Uradni list SRS, št. 15/76, 30/86, 1/89, 14/89, Uradni list RS, št. 13/94, 82/94, 29/95, 26/99, 60/99, 70/00, 64/01, 110/02, 42/03, 16/04, 69/04, 101/07, 90/11, 84/12, 82/15;
6. Družinski zakonik (DZ), Uradni list RS, št. 15/17, 21/18;
7. Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, Uradni list RS, št. 110/02, 56/06, 114/06, 96/12, 109/12;
8. Zakon o dedovanju (ZD), Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 17/91, 13/94, 40/94, 82/94, 117/00, 67/01, 83/01, 31/13, 63/16;
9. Zakon o nalogah in pooblastilih policije, Uradni list RS, št. 15/13, 23/15, 10/17;
10. Temeljni zakon o posvojitvah (TZP), Uradni list FLRJ, št. 30/1947, 24/1952 in Uradni list SFRJ, št. 10/1965;
11. Temeljni zakon o razmerju med starši in otroki, Uradni list FLRJ, št. 104/47, 11/51, 53/56, 4/57 in Uradni list SFRJ, št. 10/65;
12. Pravilnik o pogojih in postopkih za izvajanje zakona o izvajanju rejniške dejavnosti, Uradni list RS, št. 54/03, 78/08, 18/13.

9.3 SODNA PRAKSA

1. Zadeva Manuello in Nevi proti Italiji, ESČP, št. 107/10 z dne 20. 1. 2015, na URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150635> (30. 3. 2018);
2. Zadeva Marckx proti Belgiji, ESČP, št. 6833/74 z dne 13. 6. 1979, na URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Marckx%20v.%20Belgium%22%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22%22CHAMBER%22%22%22itemid%22:%5B%22001-57534%22%22%22%7D> (30. 3. 2018);
3. Zadeva Q proti Sloveniji, ESČP, št. 14401/17 z dne 3. 5. 2018, na URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2214401/17%22%22%22itemid%22:%5B%22001-182938%22%22%22%7D> (23. 5. 2018);
4. Sodba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-289/04-26 z dne 18. 5. 2006, Uradni list RS, št. 56/2006;
5. Sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 161/2013 z dne 11. 7. 2013 – baza SOVS;
6. Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS, št. I Up 161/2016 z dne 19. 10. 2016 – baza SOVS;

7. Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS, št. I Up 112/2017 z dne 24. 5. 2017 – baza SOVS;
8. Sodba in sklep Upravnega sodišča RS, št. II U 127/2016 z dne 11. 5. 2016 – baza UPRS.

9.4 SPLETNI VIRI

1. Evropsko sodišče za človekove pravice, Smernice o uporabi 8. člena Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin – Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, zadnja posodobitev: 30. 4. 2017, str. 51-52, na URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf (30. 3. 2018);
2. Family law in Italy: overview, na URL: [https://content.next.westlaw.com/Document/I3cbe5da7e60511e398db8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1](https://content.next.westlaw.com/Document/I3cbe5da7e60511e398db8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1) (12. 5. 2018);
3. Grandparents' contact rights with their granddaughter suspended on account of criminal proceedings against the father: violation of right to respect a family life, Press Release issued by Registrar of the Court, na URL: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-4986408-6115877&filename=003-4986408-6115877.pdf> (30. 3. 2018);
4. Nemški Civilni zakonik: Bürgerliches Gesetzbuch – BGB, 1896, na URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/> (20. 4. 2018);
5. Povprečno trajanje rejništva (v letih), na URL: <https://www.irssv.si/demografija-9/2013-01-11-18-12-77/povprecno-trajanje-rejnistva-v-letih> (18. 11. 2018);
6. Predlog Družinskega zakonika, na URL: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/word/druzina/Druzinski_zakonik-__JR__1._3._2018.doc (20. 2. 2018);
7. Predlog zakona o spremembi in dopolnitvi Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), na URL: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12573F7003E4138&db=kon_zak&mandat=IV&tip=doc (15. 4. 2018);
8. Pripombe Varuha na Predlog Družinskega zakonika, na URL: <http://www.varuh-rs.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnosti/novice/detajl/pipombe-varuha-na-predlog-druzinskega-zakonika/?cHash=604cabfe2f454850ed516364bf2fa5ae> (20. 3. 2018);

9. Računsko sodišče Republike Slovenije, Revizijsko poročilo: Izvajanje rejniške dejavnosti, Ljubljana, 2012, na URL: [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/\\$file/RejDej_PSP09-10.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/K9E468B1D49C72ACAC12579E30027D649/$file/RejDej_PSP09-10.pdf) (22. 3. 2018);
10. Rejništvo – statistike – julij 2018, na URL: http://www.mddsz.gov.si/si/uveljavljanje_pravic/statistika/rejnistvo/ (18. 11. 2018);
11. Special Guardianship orders, na URL: <https://www.familylives.org.uk/advice/your-family/fostering-adoption-kinshipcare/special-guardianship-orders/> (15. 5. 2018);
12. Število otrok v rejništvu, starih do 18 let, na URL: <https://www.irssv.si/index.php/demografija-9/2013-01-11-18-12-77/stevilo-otrok-v-rejnistvu-starih-do-18-let> (18. 11. 2018);
13. What is a permanence order?, na URL: <https://andersonstrathern.co.uk/news-insight/explaining-permanence-orders/> (15. 5. 2018).